הוצאת „ספרות".

א. קלאטשקא.

ביב„ ליותיקה של „ספרות"

№ 8.

נשים.

ספור.

המחיר 30 קאפ'.

ורשה. תר"ע.

הוצאת „ספרות"

נָשִׁים.

ספור

(מפנקסו של סטודנט)

מאת

א. קלאטשקא.

ורשה, תר"ע.

בדפוס „הצפירה", פנסקה 40 .

НОШИМЪ

Соч. Д-ра А. КЛЯТЧКО.

ВАРШАВА 1910.

Типографія „Гацефира", Панская 40.

לזכרון אחי יצחק נ"ע .

א.

האכסניה של הסטודנטים העברים נמצאה בביתה של פרוי מילר. זוהי אלמנה נוצרית, בת חמשים וחמש, ולה חמש בנות, בלתי־נשואות. הצעירה שבהן — גֶרטי, שהיא בת כ׳, מת עליה חתנה והיא לבושה צעיף של אבלות. העלמות אינן מצטיינות ביופי, וגם רעננות־הנער של הצעירה הולכת ומתמעטת מיום ליום.

כדרך העלמות הגרמניות, שאין להן נדה, אינן מקוות להנשא והן מתפרנסות ממשרות. אביהן היה בעל־בית אמיד שירד מנכסיו ו„יחוס"־משפחתן זה אינו מרשה להן לנהוג מנהג חברותיהן למשרה, שמוצאות ספוק באהבה־חפשית. פרוי מילר מתאמרת בהשגחתה המעולה על בנותיה, והשנחה זו, בצירוף העדר־היופי — זה התרים היותר חזק כנגד הפריצות — היא שעמדה לה לגדל בנות אם לא ל„חופה", הרי לכל הפחות ל„מעשים טובים".

הסטודנטים העברים, שקבעו את האכסניה ובית־הקריאה שלהם בדירתה של פרוי מילר, הכניסו זרם של חיים בקן זה. בשעת סעודת־הצהרים כשמתאספים הסטודנטים כניפיות, כנופיות, שבות הבנות מעבודתן ומסייעות לאמן בשמוש האורחים.

שתי הבכירות מַרְתַּה ואַנאַ וגם הכלה האלמנה ממלאות חובתן זו שלא ברצון ועל פי רוב משתמטות ממנה לגמרי, כשאין מספר האורחים גדול ביותר. הן משתדלות, כפי האפשר, לבלי ההראות ישוהות כל הזמן בחדרן. בשעת פגישתן עם סטודנט, הן משיבות על ברכת־שלום בנענוע־ראש בלבד ואין נכנסות מעולם בשיחה.

לא כן שתי האחיות: סֶלְמַה וְקֶטִי, הן עושות את עבודתן בשקידה וגם בקצת הנאה ויש שהן מחקות בדרך צחוק מנהג של מֶלְצַר, כשלבן טוב עליהן ביחוד.

סלמה משמשת בתיר לבלרית אצל סוחר יהודי, מיוצאי רוסיה, ומכירה מעט את השפה הרוסית. גם מאמרים ז׳רגוניים רגילים שגורים בפיה והיא משתמשת בהם בכל הזדמנות הבאה לידה.

היא יודעת לכתב גרמנית בכתב עברי — תורה שלמדה מאת מנהל־הספרים, חברה למשרה.

סלמה בקיאה בשיטות המפלגות השונות של הסטודנטים העברים. טינא יש בלבה על הציונים: היא אינה יכולה להבין בשום אופן את עקשנותם של הציונים, שרוצים דוקא בארץ ישראל. ביחוד נוטה היא אחרי הסטודנטים העומדים מחוץ למחנה — אחרי אלה הסטודנטים, שאין בהם לא מן הפראות של הכתונת האדומה, ולא מן המתינות העצובה של חניך־הישיבה; אלה הם הצעירים בלי־צבע, שלובשים לכבוד היום הראשון את המעיל הטרקליני והחזיה הלבנה ויודעים לפטפט מעט גרמנית — ידיעה שרכשו להם ע״י שיש להם מהלכים בבתי הסוחרים היהודים העשירים. ובמדה זו דומה סלמה לאלה האחרונים.

קטי תמימה יותר ממנה ומשתדלת לחקות אותה בכל דבר.

פעמים בחדש מתאספים הסטודנטים „בבית הקריאה" שלהם. על פי רוב קורא אחד מהם איזו הרצאה ואחרי גמר הוכוחים דנים בשאלות העומדות על הפרק. השפה הרוסית היא השלטת באספות ואף על פי שהבנות מילר אינן מבינות כלום, אינן יכולות בכ״ז לותר על התענוג — לעמוד מאחורי הדלת ולהקשיב. סלמה קולטה לפעמים מלה זו או אחרת מפי השמועה ותולה עליה תלי־תלים של פירושים על פי דרכה.

— מה רוצים הם? — אומרת האם ועושה בידיה תנועה כאיבד־עצות.

— אני אבאר לכן! — משיבה סלמה במתינות מלאכותית — היושב ראש רוצה שיעלו תכף באגודה אחת לירושלים, אבל אחד מהם — והיא פונה לקטי — זה הקטן, בעל הלחים הצנומית,

שאוכל את כל הלחם שעל השלחן בשעת הסעודה, אינו רוצה בשום אופן.

האם והאחיות קופצות מול החור שבדלת להסתכל על הקטן, בעל הלחים הצנומות שאינו רוצה בשום אופן.

— הוא מתירא שמא יחסר לו לחם בירושלים — מבארת הכלה־האלמנה בגיחוך.

— לא! לא! — פוסקת האם — אני מצאתי שכל הרוסים מרבים באכילת לחם.

— הרוסים! — מעקמה מרטה הבכירה את חוטמה — הרי יהודים המה מקטון עד גדול.

ביום הראשון וביומא דפגרא נוהגים הסטודנטים להאריך בשלחנם ושוהים באכסניה שלהם יותר מכפי הרגיל. יש מהם נכנסים לחדר־הקריאה, ויש מהם נכנסים לתחום מושבה של בעלת האושפיזין. זהו בית־אולפנא לשפה הגרמנית ולהלכות דרך־ארץ בשביל סטודנטים אחדים. כאן מתחרים התלמידים זה בזה בידיעות השפה ושומעים שבחם מפי גרמנים אמתים.

„ארי שבחבורה" הוא מלצר. זהו בחיר בן כ"ה, בעל קומה ממוצעת ומבנה־גו בריא. שפמו הצהוב מטולסל למעלה, פניו מפיקות ספוק רוחני, אף על פי שיש בהם לפעמים הגון המיוחד לחולי־המחורים.

הוא - בן עירה קטנה ברוסיה. בנערותו למד ב"ישיבה" אבל לא היה מן ה„מתמידים", בהיותו בן י"ח הזדיין במכתבי־מליצה של איזה רבנים ונסע לפרנקפורט דמיין. אחרי הרפתקאות רבות עלתה בידו להשיג תמיכה חדישת מאת באַרון יהודי ונכנס לאוניברסיטה ללמוד תורת הכימיה.

את השפה הרוסית למד בגרמניה הדות להסטודנטים הרוסים והוא משתדל לבטא את המלות בהברה היותר כשרה. מה, שכמובן, אינו עולה בידו ומעירר לגלוג החברים. הוא מרגיש את האירוניה הכמוסה שביחוסי החברים אליו, והוא משתדל מצדו להראות את יתרונו עליהם בגיהוץ החיצוני. ובנמוסיו וידיעתו את השפה הגרמנית, שרכש במשך ישיבתו בחוץ לארץ. הוא לבוש תמיד

מעיל טרקליני ובית־צואר מגוהץ להטעים את יתרונו על „הרוסים" שאינם יודעים דרך־ארץ.

דיקן מלצר במלבושיו ובתשלום דמי־הסעודות — שתי מעלות שמשפחת מילר מוקירה מאד. הבנות איהבות אותו ומזמינות אותו ביום הראשון להשתתף עמהן בטיוליהן מחוץ לעיר. „המניעה" היא כמובן, רק מצד מלצר. שאין לבו הולך אחרי צניעות, שנתנסה בכמה נסיונות במשך הרבה שנים, והוא מוצא תמיד אמתלא כדי להשתמט... מרטה הבכירה מנגנת על הפסנתר איזה גלם ישן־נישן ו„העולם" יוצא במחולות.

גם אני נמנה על האורחים של משפחת מילר. חדר־הקריאה ואולם־המחילות — והנני בוחר באולם־המחולות.

אין אני יודע לחול והנני מפטפט עם סלמה „הפקחית".

— האספה האחרונה היתה סוערת מאד — פותחת סלמה — מדוע אתם רועשים ככה?

— אני אינני רועש — משיב אני בגיחוך.

— כן! אתה אינך משתתף בוכוחים — נכנסת קטי לתוך דברינו — זוהי אמת...

— אבל הנך ציוני? — שואלת סלמה.

הנני משתדל להסב את השיחה אל ענין אחר ושואל אותה אדות הטיול שהן מתכונות לעשות.

אולי תטפל גם אתה אלינו? — מזמינה אותי סלמה.

— לדאבוני, הבטחתי לבלות את הערב אצל מלצר—משיב אני בהתנצלות.

שמח מלצר על האמתלא שמצאתי, וכשאנו יוצאים מן האכסניה, הוא אומר בגיחוך: הכל תלוי במזל וגם אכסניא של סטודנטים: חמש בנות וכלן מבועֲרות, רחמנא לצלן.

ב.

בעלת־הבית שלי, פרוי מייקה, היא בת ארבעים, גבהת קומה ובעלת בשר. פניה הרחבות מפיקות טוב לב והתגלות־נפש

וכשהיא צוחקת מתרחב זוג הקמטים שמסביב לסנטרה ושופע חן וחסד בלי קץ. יודעת היא זאת, ולפיכך היא מורידה את עיניה ומתאדמת באותה שעה.

דירתה היא בעלת שלשה חדרים, מלבד החדר המזומן להשכרה, ואלה הם: חדר הבשול, האולם, ועוד חדר קטן בלי יעוד קבוע. זה האחרון נצרך לה, לפי דבריה. אלא שאלמלי נזדמן שכן „משובח ביחוד" היתה משכירה איתו.

האושפיזא שקדמני ה"ה גם כן סטודנט רוסי ואותו קדם זוג צעירים ויודעת פרוי מייקה לספר אודותם ספורים משונים.

מרת מייקה מתעסקת בכבוס לבנים בשביל המלחים הנורבגיים וההולנדיים, בזמן שהם שוהים עם ספינותיהם על החוף.

בערך שלש פעמים בחדש היא חוזרת לביתה עם חבילה של לבנים ואז מתחילה העבודה רותחת בבית. היא מסתלקת מעין רואים במשך ימים אחדים וכשאני נכנס בלי הזהרה תחלה לחדר הבשול, מתעטפת פרוי מייקה כהרף עין בכל הבא לידה ראשינה ומסתלקת בזריזות לחדר הסמוך. יש שהיא קוצפת וצוחקת בטון ספק של קוקטיות, ספק של צניעות נעלבה: „הוי רוסי בלי דרך ארץ"!

אחר סיום העבודה מתחילים אצלה יומי דפגרא והיא מצטיינת אז במדת הכנסת אורחים. כמעט מדי ערב בערב מזמינה היא „אחים ואחיות" מבאי בית-התפלה „האספה האונגלית" שהיא מתפללת שם ביום הראשון או המלחים „ניתני-לחמה", שהיא מכנה בשם „קפיטנים", והאורחים אוכלים ושותים כאות נפשם.

ג.

בית היין „לשלשת המלחים" נמצא בשכנותי. זה פעמים אחדות עברתי לפניו ולפעמים הייתי עומד בלכתי ומאזין למנגינות הפסנתר-האיטומטי. אתמול סרתי לאותו הבית. המשרתת, בת י"ח, קטנות-קומה ומפוטמה, בעלת לחיים אדומות ועינים גדולות, בולטות ביותר בחוריהן, קבלתני בפנים צוחקות. בזריזות מגוזמה,

נשים ,

מאז לא היה לי פנאי, ישבתי אל השלחן הראשון הפנוי.

הזמנתי בשבילי כוס שכר ודוקא אצל בעל־הבית, שעמד לפני שלחן־השתיה.

המשרתת חשבה זאת, כנראה, לפגיעת כבודה וכשהגישה לי את הכוס אמרה:

— הנך כועס עלי בודאי!

הטון שלה היה כל כך אינטימי, כאלו ידעה אותי זה מכבר. היא בקשה תואנה לשהות אצל שלחני והתחילה לסדר את המפה. כדי להפסיק את השיחה הוצאתי מצלחתי את פנקסי ועשיתי את עצמי כאלו אני מחפש בו דבר מה.

הבית התחיל מתמלא אנשים. רבם של האורחים היו מלחים, לבושי בגדי־שרד. כמעט כלם היו שכורים להצאין בכניסתם ועל ברכתו של בעל־האושפיזין לא השיבו כלום או הרכינו את ראשם כמעט בכעס.

המשרתת קבלה אותם כמיודעים ישנים וקראה אותם בשמותיהם. בזמן מן הזמנים היתה יושבת על ברכיו של אחד האורחים ומסיחה אתו...

אחד המלחים הטיל מטבע לתוך הפסנתר־האוטומטי ונשמע נגון עליז, שהביא את האורחים לידי התרגשות. הנגון היה הולך וחוזר וכשהגיע הרפרין: „במטותא, במטותא, נא עזבני" היו כלם מלוים אותו בזמר. גם המשרתת החזיקה אחריהם בשירת הפזמון. פניה היו מקבלות באותה שעה צורה של תמימות מלאכותית, ובאחזה את כוסות־השכר בידה, היתה עושה תנועה, כאלו היא מתחמקת מתוך חבוק בלתי רצוי לה. „במטותא, במטותא, נא עזבני"...

כשתי שעות ישבתי בבית־היין. הבית התחיל מתרוקן. בעל־הבית הסתלק לחדר הסמוך, המזומן לשחוק־הבילרד. אני נשארתי עם האורחים האחרונים שהיו מתנמנמים קצת על כסאותיהם. המשרתת ישבה לפני שלחני ועשתה את עצמה כאלו אינה משגיחה בי כלל. היא טמנה את פניה בסינר ותמכה את ראשה על השלחן. רגעים אחדים נשארה במצב זה. אחר כך הסבה את עיניה אלי והציצה עלי מבעד לאצבעותיה הפרושות. בת צחוק חלף על פניה.

— מדוע הנך כל־כך נדכא? — שאלתני — הגידה!

— הנך טועה... הריני מסתכל בך.

היא תמכה את סנטרה על כף ידה והסתכלה בי בפניה הגלויות, מלמטה למעלה.

הרגשתי כאלו נתק פתאם פתיל מחשבותי, מבלי הרהר הרבה: אמרתי:

— אפשר שתבקריני בביתי?

— מה? — צרחה כמעט ולטשה בי את עיניה הגדולות, המבושמית.

חפצתי לצחק, אבל לא יכלתי. נתארמתי.

— ומה אעשה אצלך? — חזרה על שאלתה.

— נלך לטיל מעט... — גמגמתי במבוכה.

היא כסתה את פניה והתחילה לצחק בקול רם.

כדי לכסות על מבוכתי עשיתי את עצמי כגומע מכוס הריק.

היא קרבה את כסאה אלי, עד שרגליה היו נוגעות ברגלי, הציבה בי את עיניה ובהטעמת כל מלה אמרה בקול שקט:

— הגידה לי, כמה מטות יש לך בחדרך?

היא התפרצה בצחוק מצלצל והסתלקה.

מלא בושה עזבתי את בית־היין.

ד.

פרוי מייקה מצטערת לרגלי בדידותי. היא נכנסת לחדרי בערב עם קערה מלאה לביבות של תפיחי־אדמה ומהנה אותי מהן. הלביבות מצויינות מאד, ואני מכפר לה בגללן על פטפטניתה היתרה.

— הנך חובב, כמדומה, את הספרים חבה יתרה — אומרת פרוי מייקה.

— כנראה, אין לך מכרים כאן — אומרת היא ספק בדרך שאלה, ספק בהחלט.

— הצעירים שלנו משחתים הם — פוסקת היא — והכרך גורם לכך.

והשכן שקדמני? — שואל אני.

— גם היא נכשל לפעמים בדבר עבירה — צוחקת היא — אבל הוא מת ואין מרננין אחרי המתים.

שתיקה.

היא נכשל לפעמים בדבר עבירה — פותח אני — וכיצד?

— לא! לא! — משנה פתאם פרוי מייקה את קולה, במתחרטת על עיקר השיחה והיא מתאדמת ומתקנה את הסינר שלה — אוהבת אני את הצנועים. הם זוכים לגדולה. ביום הראשון שעבר נשא הדרשן שלנו דרוש נאה על אדות הבן האובד.

ומספרת פרוי מייקה את הדרוש הנאה שנשא הדרשן ביום הראשון שעבר; אני איכל את הלביבות ומצטער על התימה המענינת שנשמטה, כביכל, מתוך היד.

ד.

פרוי מייקה החליטה להכניסני בברית הדת הנוצרית.

הנני מקשיב בתשומת-לב לנאומי-השמד, שהיא נושאה על פי רוב בערבי החרף הארוכים שבאו.

אוהב אני לשמוע את הנאומים הללו, כשאני שוכב על המטה, סרוח מלא קומתי, ופרוי מייקה יושבת על הכסא, סמוך לי.

— הצדק אתך! — מבטיח אני את פרוי מייקה — הצדק אתך!

והיא מרבה לדבר בשבחה של הכנסיה הנוצרית.

— פרצופך אינו פרצוף יהודי — אומרת היא — ומדבר אתה גרמנית כאחד מאתנו.

— צדקת ... מבטיח אני אותה.

יש שהיא מביאה אתה את „הברית החדשה" וקוראה לפני קטעים מדברי השליחים.

יש שאני מפסיק אותה ושואל:

— הגידי, פרוי מייקה, מי מחזיק את בית-היין הסמוך?

— הרי זוהי פרוי גֶרטרוד.

— אם אינני טועה, היא מבקרת איתך לפעמים...

— הָ הָ! — מיודעים אנו משכבר הימים — ומיסיפה בבת-צחוק — אורח-קבע הנך בבית-היין... אני יודעת... המשרתת מיצאה חן בעיניך.

— לא! — משיב אני בקצת מבוכה.

— יודעים אנו, יודעים אנו! — אומרת פרוי מייקה — אבל היא נשואה כבר... צריך אתה לבקש לך אחרת...

אני עושה את עצמי כאלו אינני שומע לדבריה ואומר:

— קראי הלאה!

פרוי מייקה חוזרת וממשיכה את הקריאה של ה„ברית החדשה".

ו.

ברחיב של ה„מהנדסים" ישנה אכסניה בשביל סטודנטים ונשים ממין הידוע. הוא אחד הרחובות היותר סואנים של העיר, והנערים הקטנים שמשתעשעים בו כל היום, מלגלגים עלינו העברים, כשאנו עוברים דרך רחוב זה. הם מכנים אותנו בכנוי בלתי מובן לנו. בצדק משער אחד מחברי, שזוהי מלה רוסית, שחטפו הנערים מפי השמועה ושנתטשטשה ונתקלקלה בפיהם.

הרחוב הזה מושך את נפשי. מבלי שארע מדוע, ויש שאנכי מתחרט על שלא שכרתי לי מעון לכתחלה ברחוב זה; אוהב אנכי לתעות בו בערב. כל עובר מענין אותו, כאלו הוא מגלה לי קצת מהסודות שמאחרי יריעות החלונות.

רבם של חברי מתאכסנים כאן ונותנים את הלבנים שלהם לכבוס לטֶני הכובסת, אבל לא כלם זוכים ליהנות מחסדה. טני שרויה באחת הדירות הסמוכות למעונו של מלצר, שאני מבקרו לעתים קרובות, אבל אינני יודע בדיוק את מספר דירתה, ואת פרצופה.

נדמה לי שאתמול ראיתיה. היא עמדה בפרוזדור הבית וצחקה.

ז.

נעתרתי לפרוי מייקה ואלך ביום הראשון לבית־התפלה ש״לה.
שבעת־רצון היא ממני: מדי שבוע בשבוע הנני מבקר את בית־התפלה.

כל באי בית־התפלה יודעים אותי, ביחוד העלמות הקטנות המזמרות במקהלה.

כשאני נכנס לבית־התפ״לה, הן מתחילות מתלחשות זו עם זו וכובשת את עיניהן „בסדוריהן״.

שלש הן: גֶרְטְכֶן, מַרִיכֶן, ולִינְכֶן.

גרטכן הבכירה שבהן היא בת י״ד; זה שתי שנים משוררת היא בבית־התפלה, בקיאה „בסדור״ התפלה ומלמדה אותו לרעותיה

מריכן היא היותר קטנה, בת י״א. בשעה שחברותיה צוחקות ומתלהשות, היא מורידה את עיניה, מצניעה את ידיה בין ברכיה וצוחקת מבלי דעת מדוע.

כשהיא קמה ממקומה ע״פ מצות המנצח, היא מסתכלת כנדהמה, כאומרת: למה? היא פוצה את פיה הקטן, אבל אינה מוציאה קול.

לינכן קומטת בבונה את מצחה, בשעה שהיא מזמרת, כדי שלא תשלט בה עיני ולא תביאנה לידי צחוק.

אבל קמיטת מצח זו אינה מועילה. אני איני מסלק ממנה את עיני, עד שבת־הצחוק הכבוש צף על פניה. מאושר אני אז, כל השבוע מרחף לפני בת־צחוק זה...

ח.

השכן ה„משובח ביחוד״ שפרוי מייקה הכתה עליו שבוא יבוא ויתישב בחדר המזומן בשבילו, הופיע בדמות האדון דורן, מי שהיה לפנים סוכן־נוסע. זה הוא פרוסי, בן חמשים, בעל שפם ארוך ומסולסל כלפי מעלה ששיבה זרקה בו ובעל קרחת המשתרעת על כל גלגלתו. קלסתר פניו, שיש בהן מעין גאותנות והפרד־

עצמית, ומבנה גופי מעידים עדין על רעננית וכח, אלא ששקי העיר התלוים מתחת לעיניו פיס־ים את עדותם זו במדה ידועה.

כנראה, אומר הוא להשתקע בדירה זו ופרוי מייקה כבר עשתה את ההכנות לפני כניסתו, כעין קנית כלים, רהיטים וטהור החדר, במהירות קדחתנית וקורת ריח.

לפני ימים אחדים הזמינה אותי פרוי מייקה לאכול פת ערבית בחברתה ובחברת האדון דורן.

השלחן באולם שלה היה ערוך כראוי ומצטיין בנקיות. בשעה שבעלת האושפיזין שלנו היתה עסוקה בחדר הבשול בהכנת הסעודה, ספר לי האדון דורן איזה ממאורעות חייו.

— כך הוא מנהגו של עולם, דוקטור נכבד! — הסביר לי האדון דורן, בהדליקו את הסיגרה הנירפת. הוא נוהג להשתמש בסגנון מדעי, כביכול.

— כלנו חיבים אנו על כרחנו לפרוע את המס האנושי... בנוגע לי — מר דורן השפיל את קולו מעט — הנני מאשים עיד את הרופא שלי... היא לא היה מומחה במקצוע זה ועו"פ מצותי הכנסתי בקרבי כסף חי במדה נפרזה מאד. אומרים שעכשיו מרפאים באמצעים אחרים.

האדון דורן חשב אותי ע"פ טעות לסטודנט רופא, ואני מצאתי לנחוץ להעירו על טעותו.

— דמיתי שהנך רופא ולפיכך הרשיתי לעצמי התגלות לב כזו — המשיך מר דורן את שיחתו והתאדם — אבל אחת היא ס־ף, סוף... צריכים אנו להודות שחכמת הרפואה לא הגיעה עדין למרום תעודתה... חד אומר שהייתי מפריז על המדה בהשתמשי בכסף חי, חד אומר שלא נתרפאתי כראוי והעובדה, שאנכי לקוי לעתים ידועים בסחרחרות, ואין לה תקנה...

בין כך נכנסה פרוי מייקה עם בת־הצחוק שלה המלא חן והגישה לנו את הלביבות.

— מה יום מיומים? — שאלתי את פרוי מייקה.

— זהו יום הולדתי — השיבה פרוי מייקה והורידה את עיניה, כמנהגה.

האדון דורן מזג לו כוס יין והכריז: לחיי בעלת־האושפיזין שלנו!

— הרי הרופא צוה עליך לבלתי שתות יין, מר דורן — אמרה פרוי מייקה בקול דאגה, לאחר שהודתה לנו על ברכתנו.

ט.

כך דרכן של בעלות בתי-משהאות ממין ידוע: הן מסתלקות בשעת בקורי האורחים ומפקירים אותם להשגחת המשרתת. לפיכך לא עלתה בידי, למרות בקורי התכופים בבית-המשתה „לשלשת המלחים" לראות את הפונדקאית. יודע אני שזוהי פרוי גרטרוד, שמבקרה לעתים קרובות את בעלת-הבית שלי ושאת בקוריה אני מכיר תמיד ע"פ הצחוק המצלצל והמרעים, שהיא מלוה בהנועות ידיה ורגליה השונות.

אתמול בערב נכנסה אלי פרוי מייקה בלוית פרוי גרטרוד.

— הנני מרשה לעצמי להציג לפניך את חברתי — אמרה פרוי מייקה — זוהי שכנתנו, שהנך מכיר בידאי.

פרוי גרטרוד היא אשה בת שלשים ושמונה לא-מכוער וקוקטית. היא טרם הספיקה לשבת לפני השלחן והנה התפרצה בצחוק המיוחד לה לרגלי בדיחה, שאמרה פרוי מייקה במבטא הגרמני-העממי.

— מדוע הנך ציחקת כל כך? — שאלתי את פרוי גרטרוד ונתאדמתי.

אני לא הבנתי את פירושה של הבדיחה שנאמרה במבטא העממי, אבל הרגשתי שהיא מכונה כנגדי.

— אני אומרת שהנך מלומד ויושב-אהל — התנצלה פרוי מייקה — והנך שונא את הנשים — וכשפנתה לחברתה: בעולם לא ראיתי איש ענותן ושוקד על ספרים כזה.

— צריך לשנות אותו — אמרה פרוי גרטרוד —

— תפקיד זה נמסור לידך — ענתה פרוי מייקה בלשון רבים — ולעת עתה אלך לקנות שכר ברשותו של בעל-הבית — היסיפה בקומה ממקומה. כשנשארתי „ביחידות" עם אורחתי, לא ידעתי מה לעשות.

באופן אנסטנקטיבי נמשכה ידי אל הספר המונח על השלחן, אבל תכף כבשתי את תנועתי, שכנראה, הרגישה בה פרוי גרטרוד, ואומר:

— הנני מבקר לעתים קרובות את בית־המשתה שלך, אבל לא זכיתי לראותך.

— כן, הנני עסוקה בכלכלת הבית ואין לי פנאי. בעלי מתעסק בעניני בית היין.

שוב נשתתקתי, מבלי מצוא מלים.

— בעלת־הבית שלך—אשה יפה וטובה במאד מאד—פתחה פרוי גרטרוד — אבל, חבל, שחייה הולכים לאבוד: היא היתה יכולה להתארש...

— כלום מכירה אַת את האדון דורן? — חפצתי לשאול, אבל תוך כדי דבור נכנסה פרוי מייקה.

— הוי, הוי... פרוי גרטרוד, הנך מסיתה לדבר־עבירה את יוסף הצדיק שלי — קראה בכניסתה והעמידה על השלחן צלוחיות־שכר אחדות.

— יוסף הצדיק! — התפרצה פרוי גרטרוד בצחוק — הנך באמת כזה?...

— ואני יודעת את „היצר הרע" שלו—הוסיפה פרוי מייקה—זוהי המשרתת שלכם!

— אבל, פרוי מייקה! — העמידה בת־שיהתה פנים של נעלבה — אל נא תוציאי שם רע על ליזכן... היא אשה כשרה.

פרוי מייקה מלאה את הכוסות שכר ופני האורחים צהלו ושמחו...

— אלמלי הייתי סטודנט ובעלת־הבית שלי — אשה כמרת מייקה...—פתחה בגיחוך פרוי גרטרוד וסיימה את דבריה במבטא הגרמני־העממי...

עכשו בא תור פרוי מייקה להעלב והיא נתאדמה:

— אבל! פרוי גרטרוד! — איימה עליה באצבע.

הסעודה הבלתי־נעימה לי — השכר נקנה על חשבוני—ארכה עד אחר חצות.

ט.

טני היא בלונדינה בת י"ז, פורחת ובריאה. כל ישותה אומרת איזה בטחון-עצמי אוילי. היא הולכת הלך ורקד קצת ובשעת דבורה היא עוצמת את עיניה ומרכינה את ראשה כלפי הצד בקוקטיות כפרית.

בהתרגשות ידועה הייתי מחכה על ביאה. בבקר הלכתי לביתה ובאופן עסקני—כאלו לא היה לי פנאי לטפל בענינים כאלה—הזמנתיה לבוא אלי ולקחת את הלבנים לכבוס.

היא באה בערב בשעה התשיעית, כפי שהתניתי עמה, ואני בעצמי פתחתי לה את הדלת. היא צברה וסדרה את הלבנים בדיוק ובחשבון וכפי שנדמה לי באטיות מכונת.

אני ישבתי מול פני השלחן והייתי משתדל להתראות שקט.

— הנני מפריעה אותך! — היתה פונה אלי טני פעם בפעם, כשהייתי מסלק לצדדין את הספר הגדול שהיה מונח לפני, כנהוג, והייתי רושם את מספר הלבנים שהקריאה לפני טני בפנקסי הקטן.

— לא! לא! לגמרי לא! — הייתי מרגיע אותה...

כשגמרה את עבודתה, הזמנתיה לשבת על כסא.

— לשם מה? — שאלה טני לא בלי קוקטיות.

— הנך כובסת כמעט בשביל כל חברי—פתחתי מבלי דעת מה לדבר —

— כן, הננו כיבסים בשביל כל הרוסים שברחובנו.

אחזתי את ידה, אבל היא השמיטה אותה ממני.

— לשם מה? — שאלה — הנח...

— כלום סרבנית את לכל חברי? — פתחתי עוד פעם.

— שאר הרוסים אינם מרשים זאת לעצמם—ענתה כנעלבה.

ידעתי ששקר בפיה, ודבר זה הגביר את התרגשותי שבעתים.

— טני! טני! — התאנחתי בקומי ממקומי — מעולם לא דמיתי שהנך סרבנית כל כך.

היא קפלה את הלבנים ותלך לה.

יא.

מלצר בקר איתי אתמול, אני הרגשתי את עצמי חולה והייתי מוטל בערשי. זה היה אחרי הצהרים ופרוי מייקה נכנסה ושאלה לשלומי

זהו בשביל החולה — אמרה בבת-צחוק המלבב שלה והגישה לי קערת מרק שהתקינה בשבילי.

מלצר מוצא שפרוי מייקה יפה ונחמדה עדין.

— בעלת-הבית כזו היא אוצר בשביל אכסנאי — אמר מלצר — איש אחר במקומך לא היה יושב „בתענית״.

פרוי מייקה הבינה שמדברים ארותה ונתאדמה.

— הדוקטור שלנו נוסע אל העלמות שברחוב ה„מהנדסים״ — פנתה פרוי מייקה אל מלצר בתלונה.

— אני הייתי נשאר כאן! — אמר מלצר אלי בשפה הרוסית — אשה כזו שקולה כנגד כל העלמות שלנו.

— דברו גרמנית, אני איני מבינה כלום! — קראה פרוי מייקה.

אני הסתכלתי בה והיא נתאדמה מפני מבטי הממושך. היא נראתה לי באמת יפה ונחמדה באותה שעה, וכמעט שהייתי מתחרט על ששכרתי לי דירה חדשה ברחוב „המהנדסים״.

יב.

זה כשני שבועות גר אנכי בדירתי החדשה. בעלי-הבית שלי — זווג חשוך-בנים, בא בימים. האיש בן חמשים, גבה-קומה וצנום, שאינו יוצא מעולם מחדרו. רק פעם אחת ראיתיו תוך הדלת הפתוחה לחצאין, כשהביא העגלון את החפצים שלי והפריע את דומית הבית התדירה. האשה חצעירה ממנו, גם כן גבהת-קומה ודלת-בשר, על פניה היבישות והקרות מרחף סימן גדולה של ימים עברו. הליכה בנחת ודבירה בשלוה. היא מטעימה כמה פעמים שרק כשנתים, מיום שחלה בעלה, התישבה ברחוב זה. עם

שכנותיה אין לה כל מגע ימשא. היא אינה מכירה אותן לגמרי. משרתת אין בבית, וכפי הנראה, ממלאה היא בעצמה את כל צרכי הבית, לרבית צרכי האושפיזא והכל נעשה בהשקט ומניחה, כאלו יד בלתי נראית מנהיגה ומשגיחה על הכל. כשאני חוזר הביתה בערב, הנני מוצא את המטה ערוכה, הבקבוק מלא מים, הספרים מסודרים וגם העתון האשכנזי — העתון הקנסרוטיבי המקומי — מונח על שלחני.

אינני יכל לסלק את עיני הצמאה בשום אופן מן הרחוב שלי. הנני עומד כל היום לפני חלוני ומסתכל ברחוב... מתאמצת עיני לחדור לתוך היריעות שעל גבי החלונית שבבתי שכני. יודע אני לפיכך את כל דיירי הרחוב ואת כל הילדים הקטנים שמשתעשעים לפני חלוני... והם יודעים אותי מקטון עד גדול.

יודע אני את השעה שבתי של שכני הקצב יושבת בחנות ומכיר אני את כל הקינים שלה. אין שום כח בתבל יכל לסלק איתי מחלוני באותה שעה. הנני עומד כמתחנן, כעני שמחזר על הפתחים ושואל מבט אחד מעיניה הכחולות והיא... מפטפטת כל הזמן עם עוזרו של הגַּדָּל.

בהדר שכני הגרמני מצלצל ביום הראשון צחוק של עלמה.
שומע אנכי מאחורי הפרגוד את הדבור ואת — השתיקה.
פעם אחת פתחה על פי טעות את דלת חדרי ומיד נסתלקה.
מדוע אין העלמות אוהבות אותי?
ממולי גר בן־עירי ולו מכרה — תופרת קטנה.
היא באה אליו פעמים בשבוע. הוא שורק אלי אז מבעד החלון ומוריד את התרים.
פעם אחת סלקה את התרים, הציצה בחלוני ומיד נסתלקה.
מדוע אין העלמות אוהבות אותי?
באיים המחולית יוצאות במחולות ביום הראשון בחורים וגם בתולות.

הנני עומד בקרן זוית ומסתכל בזוגות.
ומוצאות חן בעיני ביותר שתי עלמות.
פעם אחת הלכתי אחריהן, חפצתי לדעת את מקום מושבן:
והנה הן שרויות בבית בעליה התחתונה.

יג.

חברי מלצר — בר־סמכא בעניני אהבה יהיא מלמדני:
אל תאמר: הואיל ואני רוצה להשתמש באשה, אלך ואקיים;
צריך לחבקה, לנשקה, לגפפה תחלה. מתחלה הרהורי־עבירה ואחר כך העבירה.

ומלצר מצליח לגבי הנשים.

יש שאני יושב בחדרו והנה הפעמון מצלצל.

— בשעה מאוחרת כזו — אומר מלצר קצת בתמיה, קצת בהנאה מסותרה.

— הכנסו! — משיב הוא לקול הדפיקה שבדלת.

ושתי המכרות שלו, עלמות יפות וצעירות נכנסות.

האחת נגשת אל הראי ומתקנה את תסרקתה, השניה יושבת לפני השלחן ומצניעה את ידיה במוף שלה.

— הגם זה רוסי? — שואלת הבכירה, מבלי הסתכל בי.

— כן! רוסי! — משיב מלצר, שעומד לפני התמהוי ומתעסק בהכנת טיי — רוסי ושמו שבצ'נקה.

— איך? — שואלת האחת.

— ש... צ' נקה — צוחקת השניה.

נוהג מלצר להעלים את שמו ואת שם חבריו מן העלמות ומבדה בכונה שמות שמבטאם קשה בשביל הגרמניות.

— פתח! — רומז אלי מלצר בשפה הרוסית — פתח! נבה את כחך, אולי תצליח!

איני רוצה — משיב אני וכדי לכסות את מבוכתי הנני מדליק פפירוסה.

מרגיש אני שהנני מיותר כאן והנני מסתלק.

פעם אחת הלכתי עם מלצר לאולם־המחולות.

אמרתי: „בדיל רבא אכיל תלמידא”.

עוד טרם מצאתי את ידי ואת רגלי והנה מלצר לקראתי, שלוב־זרוע עם שתי עלמות.

— קח את האחת! דבר אתה...

אבל העלמות מבינות שמדברים אודותן והן מושכות את בן־זוגן הלאה.

יד.

אלמלי ידעתי לצאת במחולות!

היית מזמין אחת העלמות למחול. אולי מצאתי בזה חן בעיניה וחשקה בי.

אלמלי ידעתי לשתית שכר!

הייתי מזמין אחת העלמות לשלחני ואשת ואשתכר. אולי מצאתי בזה חן בעיניה וחשקה בי.

אבל איני יודע לצאת במחולות ולשתות שכר. ולפיכך הנני חוזר הביתה בדד ואבל. הנני תועה ברחובות, במכהירות, חולץ את מצנפתי, כדי לצנן את ראשי באויר הקריר שאחרי חצות הלילה. לפני עוברים זוגות־צעירים, שעזבו את אולם־המחולות וחולפים בזריזות לפני.

ויש שאני אומר בנפשי: מה ביני ובין חברי?

הם באו ללמוד ולומדים, ואנכי באתי ללמוד ואינו לומד.

הם יושבים ושומעים את השעורים בתשומת־לב, ואנכי יושב בהיסח הדעת וחושב אדות הערב.

מי יתן ויבוא הערב!

וכשבא הערב יושבים חברי בביתם או מטיילים כמנהג בני־אדם, ואני משוטט ברחובות־קריה בלי קץ, בלי מטרה, כאלו כח פנימי דוחף אותי בלי הרף.

ויש שאני יושב בתוך חברי בביתה של פרוי מילר ואנו דנים בשאלות היום.

ונדמה לי שהיא, בת החלומות, שאני מחכה לה שבוא תבוא, נכנסת ומתקרבת אלי.

היא יושבת על ברכי ואנכי מחבקה ומלטפה.

— מדוע בחרת רק בי? — שואל אני בלחש — הרי אינני יחיד כאן.

היא שותקת ואחרי שתיקת רגע:

— אתה שקט והמה כל כך סוערים! — ומשתתקת שוב ומורידה את עיניה הכחולות.

יפתי — לוחש אני — ורק בשביל זה?

— אתה עליז והם דכי־רוח — משיבה יפתי.

יפתי! — קורא אנכי בתאות־נפש.

אתה צהוב והמה שחורים! — מוסיפה בעלת העינים הכחולות ומסתלקת.

ואנכי נשאר שוב יחיד וגלמוד בין חברי ומרגיש חשק בלתי נכבש להמלט ולשוט ברחובות בלי קץ, בלי מטרה.

טו.

— מותר ללות איתך, פריילין? — שאלתי את העלמה שפגשתי כמה פעמים ברחוב „המהנדסים".

— אמנם! — השיבה בחביבות.

וכך התודעתי אליה. כעבור רגעים אחדים היינו כמכרים ישנים ואני אמרתי לה:

— מוצאה את חן בעיני!

והיא השיבה:

— גם אתה מוצא חן בעיני; מתון אתה ואוהבת אנכי את הצעירים המתונים.

— יאת עיניך שחורות ושערותיך שחורות ויקרת־המציאות את בין הגרמניות הבלונדינות.

שילבתי את זרועה וטילתי אתה ברחובות מעוטי-האובלוסין,
תירת רבי: „מתהלה הרהורי עבירה" ...

מריכן זהו שם מכרתי — עובדת אצל רופא-שנים. היא משתחררת מעבודתה בשעה הששית בערב והנני מחכה לה בקרן הרחוב.

— ערבא טבא, מריכן! מה שלומך? — שואל אני.

— טוב. ושלומך? — שואלת היא.

— גם כן טוב!

אני שולב את זרועה ומטיל אתה ברחובות מעוטי-האוכלוסין. מריכן, אפשר שתסורי אלי? — פותח אני.

— לא! דבר זה הוא בלתי-אפשר ...

— מדוע? — שואל אני.

מריכן מורידה את עיניה ושותקת. רואה אני כעין עצבות בפניה, והנני מהרהר: „צריך לחבקה. לנשקה. לגפפה תחלה"...

כשבוע שלם לא ראיתי את מריכן. בכונה השתמטתי מהתראות אתה.

אתמול פגשתיה שלא במתכון.

— מה שלומך, מריכן? — שאלתי, כאלו לא נפל בינינו דבר.

— טוב מאד! — משיבה היא. ואחרי שתיקה בלתי-נעימה:

— איפוא היית כל הזמן?

— עסוק הייתי, ולמרות חפצי לראות אותך לא עלתה בידי לצאת לקראתך.

— ואני — משיבה מריכן בסקרה אלי מן הצד — ראיתיך כמה פעמים.

הנני שולב את זרועה ומטיל אתה ברחובות המיודעים לנו.

— מריכן, — פותח אני — עד מתי תקשי את לבך? עד מתי אסבול יסורים על ידך?... מדוע אינך רוצה לבוא אלי?...

מריבן לוחצת את ידי ומתרפקת עלי בכל גופה.

— אלמלי החלטתי להפקיר את עצמי לאיש, הייתי בוחרת רק בך, רק בך... אבל איני יכולה...

— מריבן, מדוע אינך כשאר העלמות? מריבן! — הנני לוחץ את ידה בחזקה.

— בקש לך אחרת בשביל זה... — לוחשת מריבן.

רואה אנכי, שכל עמלי לשוא והנני מחליט להפסיק כל משא ומתן עם העקשנית.

טז.

חצי ניסן... בקר... האויר לח ומזעזע את הגוף. השמים לא התחממו עדיין כראוי מזיוה של שמש האביב והעננים שמכסים אותם בלילות הקרים עוד טרם התפזרו ורובצים על הגגות של החומות הגבוהות.

הנני בוינה!

השעה השביעית... הרחובות לא התעוררו עדיין משנתם... הנני נכנס לבית-קהוה, שנפתח רק עתה... בבית שורר חצי-אפל...

המשרתת נכנסת בברכת: צפרא טבא, יומא טבא, היה שלום — הברכה המשולשת המקובלה בקרית-מלך זו.

זוהי עלמה וינאית — אומר אני בנפשי ומסתכל בה... הנני נוטל אחד העתונים וקורא בו מראשו עד סופו... הכל מענין אותי... בין כך והרחובות התעוררו לחיים. נשמע שאון פתיחת החנויות... מן החנות שבנגד יוצאה עלמה בת ט"ו וסוקרה מסביב לה במבט זר, כאלו אינה מכירה כלום. היא מרימה את התוים שעל גבי החלון, סוקרה עוד פעם ברחוב ומסתלקת בחנות...

כנופיות של אנשים עוברות לפני בית-הקהוה... הכל מזדרז והולך...

הנני יוצא החוצה ומתערב בין ההמון... הנני נגש אל השוטר המגוהץ ושואל: היכן האוניברסיטה?

הנני הולך אל האוניברסיטה ומסתכל בעלמות היפות שעוברות לפני.

הרי בשביל הוינאיות באתי לוינה.

הלכתי לבקש לי דירה במחוז התשיעי.

תעיתי ברחובות בלי סדר קבוע, שבור תשואות־קריה וצמא מקלט. ראיתי דירות רבות ופסלתי אותן, מבלי דעת מדוע, ומתוך כך למדתי נמוסי דאתרא: קבינט קוראין לחדר בעל חלון אחד.

כשנכנסתי לבית אחד, יצאה לקראתי עלמה בת י"ח, בעלת זרועות חשופות ולחיים מפוטמות־אדומות, שחטמה העב ביותר האציל לדיוקנא שלה טפשות גסה. הסתכלתי בה ומבין הקרע שבכתנתה, הבלתי מרוכסה, בולטת חתיכת־חזה מבהיקה, כתפוח נבשל בין עלי האילן.

— כמה רוצה את בשביל הקבינט? — שאלתיה.

— י"ד גולדין — ענתה העלמה, בהברה הוינאית היותר צחה.

— סכום הגון — גמגמתי.

י"ד גולדין, לא פחות — השיבה העלמה, בהצניעה את מנעליה תחת שולי בגדה.

הסתכלתי שוב בה ובין הקרע שבכתנתה הבלתי מרוכסה בולטת חתיכת חזה מבהיקה כתפוח נבשל בין עלי האילן.

— מוטב — ואתן דמי־קדימה.

יז.

יומא דפגרא.

הנני מבלה את כל היום בגן־העם.

בבקר הנני מטיל בשדרות הארוכות של גן־העם, הולך מספסל לספסל ומתודע אל העלמות הפנויות.

וכך אני מתורע אליהן:

אם היא קוראה בספר, הנני שואל:

— כלום מותר לדעת איזה ספר את קוראה?

כשהיא חולמת, הנני מפיל את מקלי שלא בכונה ואומר:

פרדון! כשהיא מסתכלת בי, אני אומר:

— אם איני טועה, ראיתיך כבר פעם אחת...

אם בלונדינה גמורה היא, אני אומר:

— פריילין, הריני נשבע בחיי שהנך ברלינית...

ואם שחורה היא, הנני פונה אליה בלשון לעז וכשהיא מביטה עלי בתמיה, הנני מתנצל:

— דמיתי שמבנות אטליה את?

בצהרים הנני אוכל ב,,מֶנְזָה־אַקָדֶמִיקַא" (שלחן הסטודנטים) וחושב אדות גן־העם.

בערב הנני מטיל בגן־העם עם לאלא הקטנה.

לאלא — זוהי עלמה בת י"ד, קטנת־קומה, בעלת עינים שחירות ושערות שחורות. היא היתה מסתכלת בי תמיד כשהייתי עובר לפניה.

פעם אחת כשהלכה יחידה, בלי אחותה, שמלוה אותה תמיד נגשתי אליה.

— מדוע הנך מסתכלת בי תמיד? — שאלתיה.

— כלום אסור להסתכל בך? — ענתה בתמימות.

ילדה היא עדין, בלתי מפותחה לגמרי. זה בשנה העברה פסקה לבקר את בית־הספר לעלמות. ראיתי את הספר שבידה: רומן של מרליט.

— היכן את לוקחה את הספרים?

— ביבליותיקה קטנה יש לנו בביתנו ואני קוראה את הספרים שאני מוצאה שם.

— הגידי, מדוע הנך מסתכלת בי תמיד, כשאני פוגש בך?

היא מתחילה לצחק כתינוק.

— אני אגיד לך,- אבל אתה מצדך צריך למלאות בקשה אחת. אני וחברתי היינו מדיינית זו עם זו. אני אומרת: צ'יגני אתה, והיא אומרת: לא. הגידה, את מי מאתנו הצדק.

— צוֹעני ? — כבשתי בקושי את יצרי לבלי לצחק — כן ! צוֹעני אני ... הצדק אתך !

— צועני ! צועני ! ובכן אני הצודקת ... — פניה הצהירו והיא התחילה לספוק כפים.

— אבל הגידי, ילדתי, כיצד הכרת שהנני צועני — שאלתיה.

— פניך מעידות שהנך צועני ! בכלל אין אתה דומה לשאר בני־אדם ...

— האמנם ? אבל אני מתפלא על טביעות־עינך הטובה.

— אבל, הרי צועני אמתי אתה ?

— כמובן מאליו.

תמימותה הבלתי־רגילה התחילה לבדח את דעתי וההשערה הזרה שלה הפליאתני.

— כן, יפתי, צועני הנני. הצוענים, כידוע לך, מפוזרים ומפורדים על פני התבל בלי ארץ, בלי מלך, וצריך להודות שאינם מעורבים בין הבריות. ע״כ דרכם להכחיש את גזעם. כפי היכלת, אבל אני איני מתביש בגזעי. אדרבא מתגאה אני בצועניותי.

— טוב אתה עושה ! הרי כל בני אדם שוים.

וכמתכונת לאשר את דבריה, היא מסתכלת בי בחבה.

— הצוענים רבם מנגנים ומזמרים, האין זאת ?

— כן ! גם אני מנגן ... במקהלה ... בבית מרזח. את איהבת, בלי ספק, את המוסיקה.

— במאד מאד !

טילתי אתה פעמים אחדות בשדרות מעוטי־האוכלוסין.

התשיקה לבדות דברים מלב תוקפתני ואני מספר לה ספורים שונים אדות הצוענים.

— אל תגיד לאחותי, או לחברתי שהנך צועני ! — אומרת לאלא אחרי ישוב־הדעת ... — איני רוצה !

הנני מבטיחה שסוד זה יהיה כמום אתי.

יח.

הנני מבלה את כל היום בגן־העם.

בבקר הנני מטיל בשדרות הארוכות שבגן־העם, הולך מספסל לספסל ומתודע אל העלמות הפנויות.

ואלו הן:

מיצי — היא גזברית בחנות של בגדים, אבל עסיקה שם רק אחרי חצות היום.

בֶּבִּי משמשת בתור עוזרת בבית־מסחר, אבל הרופא צוה עליה להנפש בימי הקיץ ולטיל הרבה,

גרֶטל — תופרת היא.

ואֶנרל, אֶנרל?..

מה איכפת לי!

בצהרים הנני אוכל ב„מנסה אקדמיקה" וחושב אדות גן־העם.

בערב הנני מטיל בגן־העם עם לאלא הקטנה.

לאלא אינה יכולה לשהות זמן רב בגן־העם. אמה מפקחת בעין דואגת עליה ועל אחותה הקטנה ובשעה השמינית חוזרת הן הביתה.

הנני מלוה אותן לפעמים.

לאלא! – אמרתי לה פעם אחת, כשישבנו יחד על הספסל בגן והייתי אוחז בידה ומגפפה — לאלא, הרי צועני אני, כפי שהכרת בעצמך, ע"כ צריכה את לסלוח לי אם אני עובר לפעמים שלא מדעתי על חקי התרבית שלכם... אפשר שגם זאת אסור... כלומר לחבק יד עלמה, בשעה שמפטפטים אתה? אסור?..

— אסור! כמובן מאליו! אלמלי היתה אמי יודעת שיש לי מכר צועני... אלמלי ידעה! — היא מסתירה את פניה בידיה, במתבישה.

— מה עשתה אמך, אלמלי ידעה?..

— היתה סוגרת בעדי בבריח ודלתים!

— רבינו של עולם! כלום באמת האמות שלכן כל כך אכזריות?...

— ושלכם? — שואלת לאלא בהתענינות — ספר, כיצד נוהגים אצלכם?

— אני אספר לך. הרי נתראה עוד כמה פעמים.

— כן! — משיבה לאלא באי־בטחון — אבל אלמלי יכלת לבוא לגן שוורצנברג? גן זה סמוך לביתנו.

כן! יודע אני.

חבל, שאיני יכלה לשהות זמן רב בוינה. אמי נוסעת אל אחותה לאחוזתה ואני צריכה ללות אותה.

— ואימתי תשוב לוינה?

— איני יודעת? ואתה, הרי אתה נשאר כאן... האין זאת?

— מי יודע? אנו הצוענים אין אני יודעים לאן יטלטלנו הגורל... הכוכב שלנו...

— אתם מאמינים בכוכבים, בירח, בשמש... האין זאת? אני קראתי כל זה בספר.

— כן! בכוכבים, בירח, בשמש.

— ובאהבה! — מוסיפה לאלא בקול נמוך.

— מהיכן את יודעת כל זאת? — שואל אני בתמיה עשויה. חברתי הרומנטית מבדחת אותי מאד — בכונה הסתרתי ממך את „הדוגמה" היותר קדושה של אמונתנו.

— ומדוע הסתרת ממני? —

— הרי נערה קטנה את ואינך צריכה לדעת את הכל.

לאלא משתתקת.

— לאלא! הגידי, האין את מתיראה מפני, הרי שמעת, בלי ספק, שהצוענים גינבים את הילדים. כשהיית תינוק היתה אומנתך מאימת עליך „בצוענים" שיבואו ויגנבו אותך, אם לא תחדלי לבכות, ואת נשתתקת כרגע... אצלכם מאיימים על התינוקות בצוענים.

— כן! אמת היא! — צוחקת לאלא.

— ויודעת את, מה כונתי לעשות? כשהייתי נער קטן עדיין, אמרתי לי פעם אחת: נקם [אקם את כבוד הציע: הנעלב. וכיצד? חודי נא!

— הגידה, הגידה! — מתחננת הקטנה.

— נשבעתי לגנוב את העלמות שלכם, אבל את הבוגרות, שהגיעו לפרקן.

— הנך מתלוצץ! אי־אפשר.

— כן... לאלא! אינני משקר...

— אם כן אהיה מתירא מפניך. — משיבה היא במנוחה מלאכותית.

— הברירה בידך, ילדתי! את, את ברצונך הטוב היית הולכת אחרי?

— אם גנב גנבת אותי, הייתי הולכת אחריך. הרי חזק אתה ממני! —

יט.

הנני מבלה את כל היום בגן־העם.

בבקר הנני מתהלך לפני שער הגן וארב לעלמות שנכנסות לגן.

— כלום מותר ללות אותך, פריילין? — שואל אני ומניף את מצנפתי. שתיקה.

— כלום מותר ללות אותך, פריילין? — חוזר אני על שאלתי.

— במטותא, הרף ממני!

— סלחי, פריילין! — והנני מרים את מצנפתי ושב אל משמרתי.

— כלום מותר ללות אותך, פריילין? שואל אני את השניה.

— אם הדבר גורם לך תענוג...

— בודאי, בודאי! והנני מטייל בצדה בשדרות הארוכות של גן־העם. בצהרים הנני אוכל „במנסה אקדמיקה" וחושב אודות הגן, בערב הנני מטייל בגן עם לאלא הקטנה.

— אתם, הצוענים, אין אתם יכולים לכבוש את תאותכם—

אומרת לאלא ומתחמקת מתוך החבוק — שוכח אתה שאנו יושבים בגן וכל עובר רואה.

— סלחי! סלחי! — מתנצל אני.

— דמכם רותח ביותר! — אומרת לאלא בהמשך דבריה ומאימה עלי באצבע, כדרך שמיכרים את התינוק.

— וזהי אמת! דמנו רותח ביותר. האמות שלנו יודעות זאת מכבר, ולפיכך מצאו אמצעי לצנן את דמנו. הרי, ידוע לך, שהן משליכות את התינוקות אצלנו, כשהם יוצאים לאייר העולם, לאמבטא של צונן. אלמלא זה, לא היינו יכולים להתקים על האדמה הקרה.

— אנכי שמעתי זאת, אבל דמיתי כי בדותא היא.

— לא! אין זו בדותא, ילדתי! יכל אנכי לספר לך הרבה אדות אמבטאות של צונן שעושים לנו, כדי לצנן את דמנו... וזהי אמת... ובכן, אסור לנפף את ידך הרכה?

— לצועני הכל מותר! — משיבה הקטנה שלי.

וידה כל כך רכה, יפה ונעימה, לבנה ומבהיקה כמחוטבה משיש, קטנה ומפיטמה כידו של תינוק. ויש שנדמה לי שזוהי צעציע, ואני משתעשע בו. הנני מטלטלה וזורקה כלפי מעלה, זורקה מיד ליד, מנפפה ומחליקה.

— אתה מתכון לעשות מקפה מידי — צוחקת לאלא.

הנני טועם את טעמה של המקפה בנשיקה ארוכה.

— מה אתה עושה? הרי הכל רואים! — לוחשת היא בקול נמוך.

— אלי! אלי! מה זאת עמדי? — מוסיפה היא — מעולם לא הייתי חולמת לנפול בידי צועני. צריך ללמדם את חקי הנמוס היותר פשוטים.

— מה לעשות ואנו לא למדני מעולם כלום. הספרים שניאים לנו; אומרים אצלנו שהתורה מתשת את כחו של אדם והכח הוא העיקר לנו. אצלנו אין נוהגים לסגור את התינוקות בחדרים צרים, שרק רצועת-שמים הידרת תוך החלונות והאויר מחניק — כפי שנהוג אצל שאר האומות — אנו אוהבים רק את הטבע. אני, למשל, מיים שעמדתי על דעתי איני זוכר אלא את הסים, שהייתי רוכב עליו מן הבקר עד הערב.

— · · : ·:· · —

ואתי ... הוי רבונו של עולם!

— כלום יש לך אחים? — מתענינת ילדתי.

— יש לי אחים! גם אבא ואמא יש לי.

— גם אח קטן יש לך?

— בן, אח קטן, בן חמש שנים.

— והוא יודע כבר לרכוב על הסוס?

— איני יודע. זה ארבע שנים שלא ראיתיו וכשעזבתיו לא רכב עדיין.

לאלא צוחקת והצחוק שלה מצלצל כפעמון.

היא כל כך רכה וחביבה, כל כך מתוקה, שהנני מתחיל להבין את מעשי המכשפה, שאומרים עליה בספּוּרים, שהיא מבשלת ואוכלת את העלמות הקטנות. כנראה, זהו התבשיל היותר נעים!

— חפצה אני לראות את אחיך הקטן.

— אני אגנב אותך, אביאך לבית הורי ושם אראה לך את הכל.

— אלמלא מוראה של אמי, הייתי הולכת אחריך — אומרת היא —

— אבל לא עכשו, לע"ע רכה אני בשנים — מוסיפה היא.

— אני אהכה לך עד שתשיבי מנסיעתך. אני אקים אז את שבועתי שנשבעתי.

— הנך מתלוצץ! לא! הנך לועג לי — מפקפקת לאלא.

ב.

ובשעה שאני מלמד את לאלא הקטנה פרק באהבה, הנני לומד תורה זו בעצמי מפי קרולינה. וזהי מזמרת במקהלת־מזמרים באחד בתי־היין שמחוץ לעיר. עלמה קטנה, בעלת שערות־פשתן כתומים, שיורדים תלתלים על צוארה. גון פניה זך ומזוגג וייש בו מעין הורה חולנית, שמתגברת ע"י הפוך שהיא משתמשת בו. היא אינה יפה, אבל מלאת חן, ביחוד בשעה שהיא צוחקת ומשתדלת להפיק רצון.

בפעם הראשונה פגשתיה בגן־העם, כשישבתי על מקומי הקבוע בשדרה החביבה שלי, והייתי עושה נסיונות בלתי־מוצלחים להכנס בשיחה עם שכנתי. קרולינה הרגישה בזה בעברה לפני, ולבה נתמלא רחמים עלי. היא ישבה אצלי וע"פ בת־הצחוק שרחף על פניה הבנתי שזוהי העלמה שאליה נשאתי את נפשי, ותרתי על שכנתי ואתודע אליה.

קרולינה־מורתי היא בת ט"ז ובכן אינה גדולה מתלמידתי אלא בשתי שנים.

למרות שגיותיה המעטית בקיאה היא בעניני אהבה והיא אומרת:

— צריכה אני לשלשה גולדין, כדי לקנות מה שנחוץ לקנות...

אני שותק ומעמיד פנים של תלמיד כבד־השגה.

— לע"ע אין לי ממון — מסבירה לי המורה.

ואני מוציא מכיסי את המטבעות האחרונות ומוסר לידה.

— ובכן, מתי תבואי אלי? — פותח אני, נבהל בעצמי מפני אמץ־לבי.

קרולינה אינה פזיזה בהבטחותיה והיא נמלכה בדעתה.

— כשאפנה... הרי אנו רואים זה את זה פה בגן... אני אודיעך...

קרולינה דוחה מיום ליום את בקירה במעוני והיא רוצה שאהיה מסתפק לע"ע בקולה הנאה. היא מצאה בגן שדרה שכלתה רגל ממנה ושם משוררת היא בלחש את הרפרטואר שלה.

אוהבת קרולינה את השזיפים והנני מחויב לקנות בשבילה מדי פעם בפעם בלכלת־ניר מלאה שזיפים. יש שהיא מעמידה פנים כועסת, כשאני מתרשל לפעמים במתן־שכרה, והיא יודעת לעמוד על דעתה.

— מתי תבואי אלי? — שואל אני אותה, כשהיא אוכלת את השזיפים ולבה טוב עליה.

— הרי אתה רואה אותי מדי יום ביומו בגן, ומה לך עוד? — שואלת קרולינה.

הנני מבקש אחרי תשובה מנצחת ואומר:

— אם לא תבואי מחר, אעזבך לגמרי.

— אל תכעס, חביבי! אני אבוא אליך, אבל לע"ע איני יכולה עדיין. אמי חולה והיא נזקקת לעזרתי. והכסף שנתת לי הוצאתי על סמי-רפואה בשבילה.

— הנך משקרת: — משיב אני ומחליט בנפשי לבלתי קנות יותר שום שזיפים.

— אל תכעס עלי! — מתחננת קרולינה — אני אשיר את שירתך החביבה.

היא זורקה את הכלכלה הריקה על הקרקע, מקנחה את אצבעותיה במטפחתה ומתחילה לזמר בלחש.

— אני חפצתי להקניטך מעט — אומרת קרולינה בשעת פטירתה — אני אבוא אליך מחר.

כל הבקר חכיתי על בואה. כעבור זמן-הראיון והיא לא באה, הלכתי לבקשה. אנכי לא ידעתי בדיוק את כתבתה, נסמכתי רק על ידיעות מאומדות שהיו לי.

נכנסתי לחצר גדול ולא ידעתי לאן לפנות.

— אה מי מבקש, אדוני? — שאלה אותי אשה זקנה, בעלת פנים נזעמות שנשאה בירה מטאטא עם כפיפה של סחי.

— במטותא מנך! — פניתי אליה בחביבות וארים את מצנפתי — כלום מכירה את עלמה אחת ושמה קרולינה?

— קרולינה! — חזרה הזקנה.

— מזמרת היא ב„ארפיום" שבפבטור.

— אין כאן שום מזמרות בחצר — ענתה הזקנה בכעס — לשוא הנך מבקש.

אבל רוחי לא נפל בי, ואכנס בפרוזדור הראשון.

לחצתי את הפעמון האלקטרי בדלת הראשונה.

— את מי מבקש, אדוני? — שאלתני משרתת, שפתחה את הדלת.

— במטותא מנך! — הגדתי — אמרו לי שכאן גרה עלמה קרולינה, עלמה בת ט"ו, בעלת שערות צהובים...

— איני יודעת, אשאל את בעלת־הבית.

— את מי מבקש, אדוני? — שמעתי פתאם קול נגיד של אשה בת ארבעים עם משקפים על חטמה.

— סליחה! — הנני מבקש עלמה אחת, קרולינה שמה... הגידו לי שהיא שרויה כאן.

— אבל מי הוא אדוני? — שאלתני האשה בקול מצוה, שהביא איתי לידי מבוכה.

— הנני... המנצח במקהלת־המזמרים שבפרטור ב„ארפיום" — עניתי — והעלמה שאני מבקש היא מזמרת ושרויה, כפי שהגידו לי, בבית זה...

— יואיל אדוני לשאול את פי השוער! קֶטי — קראה אל המשרתת לכי ולוי את האדון.

יצאתי בלוית העלמה לבקש את השוער, העמדתי פנים כריווזיות, כנאות למנצח של להקת־מזמרים, הוצאתי מצלחתי פנקס קטן, ואעשה את עצמי, כאלו הנני מחפש אחרי דבר מה.

— הגידו לי שכאן שרויה עלמה ושמה קרולינה, בת ט"ז... מזמרת ב„ארפיום" — אמרתי להשוער — היא גרה אצל אמה הזקנה.

— יש כאן אשה זקנה בקומה החמישית — השיב השוער — אבל בנות אין לה.

במפח־נפש עזבתי את החצר.
קשים שעורי האהבה הראשונים!

כא.

לאלא הזמינה לי ראיון בגן שוארצנברג הסמוך למעונה. כמובן, הבטחתי לבוא ולא באתי: קרולינה היתה אצלי.

— הוי שקרן! מדוע לא באת, אני המתנתי עליך — אומרת לאלא בנזיפה.

— אני הייתי בגן בשעה הרביעית... דרך איזה רחוב נכנסת לגן — שואל אני.

מעולם לא הייתי בגן זה, אבל משער אני, שיש לו מבואות אחרים..
— דרך רחוב N. שם עומדת מצבת־זכרון גדולה — משיבה לאלא —
ובכן טעיתי — מסביר אני לה—אני נכנסתי מצד אחר לגמרי.
— מצד האכסדרה! — לאלא סופקת כפיה ומתפרצת בצחוק
— אנו מזמינים לנו ראיון ונכנסים ממבואות שונים, הרי הגן גדול וקשה למצוא זה את זה. אבל אני האשמה. אתה זר כאן ולא ידעת את הגן.
— אין בכך כלום! — מנחם אני אותה — מהיום והלאה נהיה יותר חכמים! — קשים שעורי־האהבה הראשונים!

ויש שאני מניח את ידה הקטנה על ברכי ומנבא עתידות...
— הרי הקו הזה שרץ כקשת בחצי־עגול, מתחיל בשרשים אחרים, רץ ומסתעף, רץ ומתדקק ונבלע פתאם — הקו הזה הוא קו־החיים. ארוך הוא אצלך... את תאריכי ימים.. אפשר שתחיי מאתים שנה... כלום מגיעים הארופיים לידי זקנה כזו?
— היי, הנך מתלוצץ! כלום סבור אתה באמת שאנו שונים מכם — אומרת לאלא כמעט בנזיפה — כל בני אדם שוים...
— טוב מאד! ובכן אפשר שתחיי רק מאה שנה. יהיו לך בנים, ובני בנים, דור רבעים... זקנה תהיי, כפופה, רועדת, נשענת על מקל... את תשבי במסבת בני משפחתך ונכדיך הקטנים יהיו בוכים וצווחים כדרך הילדים... ובתך תגער בהם: הסו! אם לאו, הריני פותחה את החלון וקוראה לצוועני והוא יכניסכם לאמתחתו... כעין בת־צחוק יחלף אז על פניך הצנומות כעין אדם יכסה את לחייך החורות ובקול רועד תאמרי: „הזהרו לכם, בני, מפני הצוענים, הצוענים רעים המה... רעים מאד".
— אפשר שהצוענים טובים המה — משיבה ילדתי — איני יודעת עדין.
ובכן הלאה! הקו הזה...
— הקו הזה הוא של האשר! מאושרת תהי.
— הקו הזה? — שואלת הילדה ומסלקת את פניה.

— הנני מרגיש שרוח־הקדש הסתלקה ממני... אפשר שבשנה הבאה, כשנתראה עוד פעם, אהיה מתנבא עד הסוף...

— זהו קו האהבה! האין זאת? — מתאדמת לאלא.

ידה הקטנה המתוקה מונחת על גב ידי ואני מחליק, מחליק אותה והיא כל כך רכה, שנדמה לי שהרך הזה משתפך כעין בשם בכל גופי.

תשוקה בלתי־כבושה כמעט תוקפתני לחבק את הילדה המתוקה. היא מרגשת שהנבואה הסתלקה.

— נדמה לי שמנגנים שם מיטיב צוענים — אומרת לאלא בקול צרוד קצת ומתחמקת מזרועותי -- נלך לשמוע את המוסיקה, הרי אתה אוהב את הנגונים של הצוענים.

— כמובן מאליו.

ואנו הולכים לשמוע את המוסיקה.

כב.

בקר. הריני יושב בחדרי ומעיין באיזה ספר. אַנא — בתי של בעל־הבית שלי, נכנסת לסדר את המטה.

לבושה היא תמיד שמלה אחת. זרועותיה וצוארה חשופים, שערותיה בלתי מסורקים. רגליה היחפות נתונות במנעלים גדולים יותר מדי וכתנתה קרועה, כנהוג.

יש שאני רוצה לשאול:

— אנא, מדוע אינך מאחה את הקרע שבכתנתך?

אבל הנני מתאדם ואיני יכל להוציא את המלות האלה מפי ואני אומר:

— אנא, גשי אלי!

— הרי אני כאן, ומה אתה רוצה? — משיבה היא.

אבל כאלו היא יודעת, מה אני רוצה, היא מתקרבת אלי באטיות. אני מניח את ידי על שכמה ומרכיבה על ברכי.

— אנא, כמה שנות ימי חייך?

— י"ח שנה.

— היש לך חתן, אנא?
— לא, הרי צעירה אני לימים.
— ואחות יש לך?
— אחות אחת, נשואה.
— ובעלה מי?
— סנדלר.
— אנא, רוצה את להנשא לסנדלר?
— איני יודעת.
— אנא, כלום היה לך איזה יחס של אהבה לאכסנאי שלכם
— מה? — אנא משתמטת מתוך זרועיתי — מה אתה סח! כנראה, אין אתה יודע את אבותי... קשים המה מאד בנידון זה.

מיום שהחילותי לקבל פני עלמות בחדרי נשתנה יחוסה של אנא אלי. היא משתמטת להכנס לחוררי בשעה שאני שם, וכשהיא פונה אלי בשאלות קניני-הבית התדירות, פניה סריוזיות וכמעט נועמות.

יש שאני רוצה לצחק בראותי אותה בכך. נדמה, כאלו היא מחכה שאדגדג אותה תחת בית-השחי והיא תתחיל שוב לצחק ותשב על ברכי.

גם האם כועסת. כשעברתי היום בפרוזדור, פתחה האם פתאם את דלת מעונם ולאחר שסקרה עלי — בלי ברכת שלום — נסתלקה וסגרה את הדלת בעדה.

את האב שונא אנכי זה מכבר. זהו איש בן ארבעים או יותר, גבה-קומה, בעל לחיים שקועות ומצח קמוט, שפם שחור ומבט זועם — היא חוזר הביתה לעת ערב מהפבריקה שהוא עובד בה. הוא מבלה את הערבים בביתו, פכוח תמיד ואפילו ביום הראשון ובכל פעם שהחדרם פתוח רואה אני אותו יושב וקורא את העתון. זהו עתון סוציאל-דמקרטי, שהוא חותם עליו. מעולם לא ראיתי בת-צחוק על פניו. כשאני רואה אותו בכך ' חושק אני לקרוע מידו את העתון—זהו מדת-הדין שלבשה צורה ויושבת על כסא בית-דין.

כג.

הדירה החדשה, שאני שרוי בה עתה, מצויה ברחוב הסמוך. הסדר והמנוחה השוררים בבית, הרהיטים בחדרי מעידים על שייכותם של בעלי-הבית למפלגת הבורגנים. הגברת לא היתה בבית, בשעה שבאתי לשכור את החדר, היא שהתה בויניציה.

המשרתת, עלמה כפרית, בת כ', פטפטנית ועלי זה, הראתה לי את החדר שמצא תכף חן בעיני. היא מסורה לבעליה בלב ונפש, ואפילו בשעת דבורה היא מדקדקת בתוארי-הכבוד, שהיא חיבת לגברתה, שהיא אלמנת שר-צבא אוסטרי.

— אני אמתין עד שתחזר בעלת-הבית—נסיתי לומר, בכונה שתוזיל את המקח.

— דבר זה לא יועיל לך — ענתה המשרתת בצחוק — הגברת אינה מתערבת כלל בענינים ממין זה.

— ובכן רשאי אני לעשות בחדרי כל מה שלבי חפץ — אמרתי.

— כמובן מאליו.

— אני אהיה רשאי לקבל בביתי את כל מי שארצה?

— אפילו עלמות! — השיבה המשרתת החצופה.

כד.

יום הראשון לשבוע. החום והשעמום קשים מנשוא.

כל היום הייתי משוטט ברחובות. נכנסתי, כמנהגי, לגן העם. הגן היה ריק. זעיר שם, זעיר שם ישבו איזו עלמות על הספסלים והיו מתנמנמות קצת. נגשתי אל אחת מהן. עלמה מביערה ובאה בשנים, לבושה בגדי יום טוב, אבל פשוטים, כנראה שפחה או תופרת.

היא היתה מסתכלת בי ובנראה חפצה שאכנס אתה בדברים. הלכתי הלאה.

על אחד הספסלים הסמוכים לבית-היין שבגן ראיתי עלמה,

ומבלי להרהר הרבה הלכתי לשם, ישבתי בקצה השני של אותו הספסל ועשיתי את עצמי כאלו איני מסתכל בה כלל. לפרקים הייתי סוקר עליה כלאחר־יד ומדי פעם בפעם הייתי נתקל במבטה. היא היתה צעירה לימים, לא יפה, אבל מלאת־חן ופניה הפיקו טוב־לב ותמימות.

נשענת על הספסל. היתה מחזיקה בימינה את בית־אחיזה של מחסה־ממטר ונפנפה איתו כמטלטלת. היא היתה לבושה בגדי־קיץ קלים, שצבע הכחול, שהתאים למראה פניה הצהובית, היה בולט ביניהם ביותר. בכל ישותה היה מתבטא שקט ומנוחה אין־סופית.

— מדוע הנך יושבת יחידה? — שאלתיה לבסוף.

היא לא ענתה תכף. בת־צחוק חלף על פניה ואחרי שהסתכלה בי רגעים אחדים השיבה:

— הנך סביר, בלי ספק, שהנני שפחה או תופרת שכל איש צעיר מתיר לעצמו להכנס אתן בדברים.

היא דברה בנחת והיתה מטעימה כל מלה באותה הנגינה המיוחדה, שבה משתמשים לפעמים הגדולים, כשהם מסבירים לתינוק איזה שאלה, נגינה שבה מתבטאת סבלנות וטוב־לב בלתי מוגבלים. קולה היה עמוק, כמעט צרוד.

— מדוע הנך סבורה כך? — אמרתי, מבלי מצוא תשיבה.

— אם רוצה אתה לדעת: הריני חברה לך — הוסיפה.

אני לא הבנתי את כונתה והייתי משתומם.

— סטודנטית אנכי! — אמרה לא בלי גאוה, והסתכלה בי כדי לראות את הרושם, שעשו עלי דבריה.

— סטודנטית! — קראתי בהתפעלות עשויה, בראותי שהיא נהנית מהשתוממותי הנאה מרובה.

כנראה התכונה להביאני במבוכה ע"י התגלותה הפתאומית.

היא היתה תלמידה של האקדמיה במינכן, שאחי־אביה היה משמש שם בתור פרופיסור לציור. אביה היה עורך־דין מ־ישבע ומת לפני שנים אחדות. אמה שרויה בוינה והיא מבלה אצלה את ימי החופשה.

— כמה קטנה אני ביחס אליך — הגידה בבת־צחוק — כשקמנו מן הספסל כדי לטיל מעט.

היא היתה באמת קטנת־קומה, צוארה היה קצר ושקוע בין כתפותיה. בקימה עשתה עלי ברגע הראשון רושם לא טוב, כאלו גבן בלתי נראה היה מסתתר מתחת לבגדיה. על כל תנועיתיה היה מינח חותם של כבדות וזהירות.

— עכשו בא תורך להתודות — פתחה בנגינתה שנעשתה לי כל כך חביבה וסקרה עלי מן הצד.

— אני — החילותי את ודויי — כפי שהבינות מעצמך סטודנט הנני, שעתיד לדעת את כל השפות שבעולם, השאר אינו מענין.

שיחתנו נעשתה יותר ויותר אינטימית.

— אם הנך מרשה אהיה קורא אותך מרת טרודל — הגדתי לה — כשגלתה לי את שמה גרטוד — אוהב אנכי את המבטא הוינאי. טרודל — כמה יפה שם זה.

"חנופה" זו מצאה חן בעיניה.

— אלמלא המבטא הרמני שלך, הייתי סבורה שהנך צרפתי — אמרה לי בצחוק — תנועותיך הזריזות ואיפן דבורך, בכלל כל ישותך של צרפתי הן.

לא, יליד סכסוניה הנני, „סכסוני עליו" — כמו שקוראים את הסכסונים — עניתי.

— בין כך נתקרבנו אל מקום משחק־הילדים. הוא היה כמעט ריק; רק על ספסל אחד ישבה אומנת עם תינוק.

— האוהב אתה את הילדים? — שאלתני טרודל, אחר שישבנו סמוך לאותו הספסל.

— כשהם יפים, הם מוצאים חן בעיני —

— כנראה, אין אתה אוהב אלא את היפי —, ואחר שתיקת רגע — גם אני, כמציירת, חבה יתירה יש לי לכל דבר יפה ונאה.

התינוק בן שנה וחצי, לבוש רק כתנת בלבד, עשה את הנסיונות הראשונים בהליכה ברשות עצמו. אומנתו ישבה כפיפה על הספסל ופרשה את זרועותיה כנגדו. היא הושיטה את אצבעה

והיתה מיבילתו תחלה בזהירות, אחר כך בזריזות והתינוק פרש את ידיו כשוחה ובהתהפכו מצד לצד, נסה לתפש את האצבע. כשהתקרב אליה היתה היא מתחמקת ומוחאה בכפיה לאות-רצון.

גם התינוק, לכאירה, היה שמח בנסיונותיו המוצלחים.

— בואי אלי „תולעת" קטנה — קראה טרודל אל התינוק.

התינוק נגש אלינו ואני הרכבתיו על ברכי.

טרודל נתקרבה אלי עד שברכינו נגעו זו בזו והייתי מרגיש את נשימתה.

— כמה נעים הוא! — קראה טרודל בהתפעלות ומסרה את התינוק לידי האומנת.

כחצי שעה ישבנו כאן. עיף הייתי מאד והישיבה בגן וגם השיחה הבטלה התחילו להיות עלי לטרח.

— השעה הששית כבר! — אמרתי לטרודל, בהסתכלי בשעון — כבר בא העת לשוב הביתה.

— גם אני אלך הביתה — ענתה בקימה.

עוד בתחלת שיחתנו הגירה לי את מקום מעונה שלא היה רחוק ממעוני, ולפיכך דרך אחת היה לפנינו. מקור השיחה התחיל מתדלדל. השרב הגדול, הריקניות הנוראה שהיתה בי, הטלטול ברחיבית כל היום בלי מטרה, הכניסו בנפשי אפטיה גמורה, שויון-נפש לכל, ואלמלי נפטרה טרודל ממני באותה שעה, לא הייתי מיצר על זה כלל. במקרה פגשתיה, ובמקרה יכלה לילך ממני. בכלל לא הרגשתי שום סימפטיה מיוחדה אל העלמה שהלכה בצדי. אלמלי נפטרה ממני, הייתי מבקשה להזמין לי ראיון באיזה מקום, כנהוג במקרים כאלה, וכמובן לא הייתי שומר את הבטחתי לבוא.

— במה מתעסקת את בביתך? — שאלתיה, כשעברנו על יד האוניברסיטה.

— הנני פורטת על הפסנתר, או מציירת, או קוראה..., בכלל אני עושה תמיד מה שלבי חפץ ולא מתיך כפיה.

— ומה מתכונת את לעשות עכשו? — שאלתיה.

— איני יודעת! — ענתה באי-בטחון.

נשתתקנו. עוד רגעים אחדים התהלכנו יחדו. היא היתה

מנפנפת את מחסה־המטר שלה. אני הייתי מחליף את מקלי מיד ליד, ומנגב את הזיעה מעל מצחי. לפעמים היינו מסתכלים זה בזו וצוחקים.

— אם אין דבר מעכב איתך, סורי אלי! — אמרתי פתאם והשתדלתי להתראות שקט. גם היא נשארה שקטה.

— הנך גר, כמובן, ביחידות! — אמרה בבת־צחוק — עם מבוא מיוחד...

— ובכן זה היא מעינך! — קולה נעשה עוד יותר עטוף, ועל פניה רחף בת צחוק בלתי־מסומן.

— במטותא מנך! סורי אלי! — אמרתי באחוז בזרועה — סורי אלי!

היא לא התנגדה ונכנסה אלי.

העיפות תקפה אותי לגמרי. הסירותי את מצנפתי ואתנפל על גבי הספה.

טרודל התהלכה בחדרי הלוך ושוב... קמתי ויאוריד את מגבעתה מעל ראשה, מבלי הוציא אף מלה מפי והושבתיה אצלי. בלי מגבעת נראתה לי כעלמה בת ט"ו. איזה שנוי גמור ראיתי בכל ישותה, היא נעשתה יותר עליזה, פטפטנית, כמעט שכורה. היא היתה מעבירה את אצבעותיה בין שערותי, לוחצת את קצות־אצבעותי ותנועותיה נעשו קלות ומלאות־חן. פניה היו סמוקות, כמעט רותחות. גם אני הרגשתי פתאם, כאלו זרם של ריתחין נשפך על ראשי. אי־מוכשר להרהר הרבה, קמתי ממקומי, רצתי אל הדלת ואסגר אותה. — — — — —

כעבור שלש שעות לויתיה לביתה.

קמתי היום בשעה מאוחרת ועוד לא נטלתי את ידי, והנה המשרתת נכנסה אלי והודיעה שהעלמה שהיתה אתמול רוצה לראות אותי. בקשתיה להזמינה לחדרי. כמעט שפתחתי את הדלת, קפצה טרודל לקראתי.

נשיקה ארוכה עשתה למותר כל ברכת־שלום.

— איך לא תתביש לאחר קום — הגידה בנזיפה.

— שנת־נרודים היתה לי כל הלילה. הרי גם את לא ישנת כראוי — הוספתי אחרי רגע בבת־צחוק.

היא הסמיקה והתחילה לצחק.

בזריזות שלא הייתי רגיל לראות אצלה חלצה את נעלי־הידים, התירה את החבילה שהביאה אתה והאמר:

—לודוינ! הבאתי לך את הציורים שלי.

אני סימתי בטואלט שלי, ישבתי על המטה אצלה, שמתי את ידי על שכמה ואסתכל בתמונות, שההחילה לגלל לפני. התמונות היו מקופלות כקלף: ציורים של גלגלות שונות העתקות מפסילי־גפס, גם פנטסיות חפשיות. היא הסבירה לי את תכנם ואנכי שמעתי כתלמיד לדבריה.

— תני לי ציורים אחדים לזכרון — בקשתיה, כדי לצאת ידי חיבת־הנמוס.

— אני אעשה בשבילך ציור אחר! — השיבה — הציורים הללו אינם שווים כלום.

— לודוינ! — הוסיפה, לאחר שקפלה את התמונות ובקולה נשמע כעין תחנונים — אני באתי אליך. ראשיה, מחמת שחפצתי לבוא, ושנית בתנאי שתלוני בדרכי. הריני הולכת בשליחות אמי אל דודי — אופיציר הוא, איש זקן... הוא גר במחוז האחר־עשר.

כשעברתי על פני השוק חפצתי לקנות אגסים בשבילה, אבל בשום אופן לא הפצה שאפזר את ממוני בגללה.

בערב הזמנתי לה ראיון.

מתיראת טרודל מפני „העברה" אבל חביבה היא עליה.

„אין צדיק בארץ" מרגיעה היא את עצמה ומכסה את פניה בידיה.

כל חברותיה במינכן יש להן מכרים בין הסטודנטים והאמנים אבל היא היתה שרויה בבית דודה בפרישות גמורה — אף כי דודה זה בעצמו איננו „חסיד", למרות שהוא בעל אשה ובנים. היא לא

אהבה מעולם שום גבר ולבלתי אהוב לא היתה מפקירה את עצמה מעולם.

— טרודל, כלום אוהבת את אותי באמת? — שיאל אני.

כן! — משיבה היא ומסתכלת בי בעיניה הכחולות, שאינן יכולות לשקר.

— טרודל — אמרתי, כשעזבנו בערב את גן־העם — את תהיי עמי בלילה הזה!

את הדברים הללו אמרתי בטון כל כך פשוט ובטוח, כאלו היה דבר זה מוסכם בינינו תחלה. היא לא ענתה כלום, רק לחצה את זרועי ביותר עצמה.

בזהירות הייתי מוביל איתה על המעלות וביחוד בפרוזדור, כדי שלא יהיו אנשי הבית מרגישים בבקוריה. התרגשותה הלכה וגדלה מרגע לרגע. הדלקתי את העששית ואסגר את הדלת. הורדתי את מגבעתה מעל ראשה, והזמנתיה לישב.

איני יודע אם היתה זאת השפעתה של הסביבה הבלתי־רגילה, אי הזמן המאוחר, אבל נדמה לי, כאלו זוהי הפעם הראשונה שטרודל מבקרת אותי.

אני התהלכתי בחדר הלוך ושוב, כמבקש איזה דבר. יש שנגשתי אל השלחן, ימודד איתי בעיני לארכו ולרחבו. פעם נתקרבתי אל החלון. פעם רצתי אל הדלת ואתחיל ממשש באדרת התלויה על היתד.

— מה הנך מבקש — שאלתני טרודל.

— לא כלום ...איזה דבר עלה על זכרוני... — גמגמתי מתוך התרגשות.

פתאים נגשתי אל העששית האלקטרית ובאופן אמפילכיבי לחצתי את הכפתור.

— הוי לורויג! מה זאת עשית? — קראה טרודל בנזיפה — הרי אנו יושבים בחשך. — —

— זהו הלילה הראשון שאני מצויה אצל גבר — לוחשת טרודל.

— זהו הלילה הראשון שאני מצוי אצל עלמה—משקר אני.
— אמך יודעת היכן את? — שואל אני בזהירות.
— סבורה היא, בודאי, שהנני בבית דודי.
טרודל מספרת לי דברי ימי חייה, וקירות משפחתה. אביה היה בעל כשרונות נעלים, אחד מעורכי־דין היותר מצוינים בוינה, ואמה — אשה פשוטה. אביה — היא אינה זוכרה אותו היטב — היה אומלל כל ימי חייו ומת במבחר ימיו. הוא היה חפשי ממשפטים קדומים ולא היה רואה שום גנאי, למשל, במעשיה. אבל אמה מחזיקה עדיין בדעות שעבר זמנן...

כה.

כשפנתה היום המשרתת את חדרי, הגידה לי:
— בעלת־הבית מתכונת למסור לך פתקא על ידי והתחילה לצחק.
— היא כועסת, בלי ספק, מפני שטרודל מבקרת אותי — עניתי גם אני בצחוק.
— לא בשביל בקורי־יום, אלא... — וצוחקת.
טרודל, כנראה, מרגשת בעצמה שאין בקיריה לרצון לפני בעלת־הבית שלי.
כשנכנסה היום אלי היו פניה בוערות מבושה והתרגשות.
— מה היה לך? — שאלתי.
— אני לא אבוא יותר אליך! אל תקצף עלי. יודע אתה שהנני אוהבת אותך, אבל אינני יכולה לבוא אליך.
— בודאי... בעלת־הבית שלי... — פתחתי בזהירות.
— הנני נחשבת בעיניה... איני רוצה להוציא מפי מלה זו...
כשנכנסתי בפרוזדור הבית, ראיתי את המטרוניתה שלך יוצאת מחדרה ומתכונת להכנס לחדר־הבשול. וכיון שראתה אותי נסתלקה לחדרה וסגרה את הדלת ברעש. כמובן, לא שמתי את לבי אליה, אבל אינני יכולה לסבול עלבון כזה.
נסיתי להרגיע אותה בפרזות שונות.

— ומה איכל לעשות? — גמגמתי במבוכה. איני יודע מדוע הייתי מתירא כל כך לקבל תשובה על שאלתי זו, שהתפרצה מפי בלי שום כונה. אבל היא שתקה. ההרגשותה התהילה להסתלק מעט, מעט וחדות-לבה חזרה אליה.

— סוף, סוף אחת היא. הרי בעוד שבועים אסע למינכן.

כו.

חזרתי אחר דירה חדשה. כשעמדתי לפני אחד השערים והסתכלתי במודעות, נגשה אלי פתאם אשה זקנה והציעה לי הדר בדירתה.

— הרי רחוקה היא מאד מאוניברסיטה — הגדתי לה כשנודע לי מקום מושבה.

— ומה בכך? הרי איש צעיר אתה וההליכה אינה קשה לך. דירתי טובה ואתה תשבע רצון.

הלכנו שנינו כברת דרך והיא ספרה לי שכובסת היא ואינה שבה לביתה אלא בערב. בן-חורין אהיה בביתה.

קטנת-קומה היא, בעלת עינים מימיים ופניה מקומטות וצנומות, כפופה ודלת-בשר, אבל מלאת חיים ותנועה.

דירתה תהא פנויה רק בעוד חדש ימים וע"כ עלי לבקש לע"ע דירה ארעית.

לבי אומר לי שאשה זו שלוחה אלי מן השמים.

כז.

התחילו ימי הלמיד, אתם ימי הגשמים והקיר.

טרודל הלכה לה ואיננה.

ועצבות נוראה תוקפתני. הימים הילכים ובאים ואני מרגיש את סבלם. בעץ נחשף את טפות הגשם הקשית.

בבית — הנני משתוקק החיצה, ובחוץ — הנני מבקש מקלט

מפני הצנה... דירתי הזמנית שנואה לי הן מצד עצמה, הן מצד בעליה. חדרי קטן בלי מבוא מיוחד, ואני מוכרח לעביר תמיד דרך חדר בעלי. בעלת-הבית שלי, אשת פקיד פרטי, מטעימה שזו היא הפעם הראשונה שהשכירה את חדרה לרוסי. היא אינה יודעת את ה„רוסים". אלא ע"פ העתונים, שמתעסקים בהם בזמן האחרון בשקידה מרובה.

רבו של יום מבלה אנכי בבית-הקהוה, שאני נמנה על אירחיו הקבועים ובעל-האושפיזון נותן לי לפעמים בהקפה, כשאין לי עשר האגורות מחיר כוס קהוה. כמובן, אין בית זה מן המצוינים ורוב האורחים הם בעלי-מלאכה, נושאי-סבל, אנשים בלי עבודה מסימנה, סרסורים וכדומה. האורחים יודעים אותי ומכנים אותי „דוקטור". איני מסופק, שלא בפני הם מוסיפים: „בעל המכנסים הקרועים". הנני בא שמה אחרי ארוחת-הצהרים ונשאר עד הערב. ביום הראשון מבלה אני שם גם את הבקרים. קורא אנכי את העתונים המצוים שם, מסתכל בשחוק הבילרד והשעות עפות. והשעות עפות.

לפעמים מתודע אנכי אל אורחים שונים, שנראים לי מענינים. בשבוע העבר התידעתי אל איש צעיר בן שלשים, סומא בעין אחת. בעל שנים מקולקלות. הוא מבקש עבודה ובקשני להשיג איזו משרה בשבילו. הבטחתי להשתמש בו בתור נושא סבל כשאעתיק את דירתי. הוא מחזיק לי טובה בשביל הבטחתי ומברכני בקידה והשתחויה בכניסתי וביציאתי.

הוא נגש אלי היום ונטל רשות ממני לישב אצלי. סלקתי תיכף את רגלי תחת השלחן, כדי לכסות על שולי מכנסי הקרועים. הוא ספר לי את קורות ימי חייו, חיי פועל אמלל, שחלה במחלת העגבים ונתפטר ממשמרתו. חולה הוא במחלת נופלים ושאלני אם איני יודע תרופה לה. הגדתי לו שדוקטור-פילולוגיה הנני...

יש שאני נגש אל הבילרד.

— אנו שוחקים באופן הרוסי—פינה אלי אחד המשחקים— אולי תלוה אלינו?... הרי זה הוא השחוק הלאומי הרוסי...

— כלום שוחקים אנו כהלכה? — שאל השני את פי.
מעולם לא ראיתי, כיצד משחקים ברוסיא בבילרד והנני משיב:

— אמנם כך! כך שוחקים אצלינו.

הנני שב על מקומי ומסתכל בז'ורנל של בדיחות והשעות עפות, והשעות עפות...

בדד ישבתי בדירתי החדשה. הגשם ירד ולא יכלתי לצאת. הסבה פשוטה: מגפי קרועים ואדרתי העליונה אינה מתאימה לימי־הסתו.

פתאם — קול דפיקה בדלת־המבוא. כמנהגי לא שמתי לבי לזה, מפני שבעלת־הבית מצויה תדיר בחדרה. אבל פעם לא היה איש בבית. הדפיקות נעשו יותר תכופות ואני פתחתי את הדלת.

נושא־סבל עמד לקראתי.

— חבילה זו שייכת לכאן — אמר בקיצור נמרץ ומסרה לידי.

הנחתי את החבילה על השלחן ואשיב לחדרי.

כעבור חצי שעה חזרה לביתה בעלת־הבית שלי. נתכונתי להודיעה אדות החבילה, אבל היא קדמתני.

— הרי החבילה בשבילך היא — שמעתי לתמהוני.

— בשבילי! זהו בלתי אפשר, השליח אמר שהיא שייכת לכאן, אבל לא בשבילי.

— השכנים מסרו לי שהשליח שאלם עליך ואפילו קרא את שמך בפירוש.

בטוח הייתי ששגיאה כאן.

התרתי את החבילה במעמד גברתי, ומה גדול היה תמהוני, כשראיתי לפני: אדרת־סתו ומגפים.

לא! — קראתי — זהו בלתי אפשר.

הרגשתי שדמעות של בושה מחניקים אותי.

בעלת־הבית התחילה ממשמשת באדרת ותוציא מן הכים מטפחת־משי. במנעלים היו מונחים פוזמקאות חמים.

— אפשר שגם ארוחת־צהרים טמונה באיזה מקוב—אמרתי בגיחוך.

— אולי שלח לך אחד ממכריך את החפצים — גמגמה האשה — הרי סוף סוף דברים נחוצים המה... מה גם שימי החרף ממשמשים ובאים.

חפצתי לתפוש את החבילה ולהשליכה יחד עם בעלת־הבית שלי דרך החלון הפתוח.

— אני איני רוצה לנגוע בחפצים הללו; מובטחני ששגיאה כאן.

תמהוני היה כל כך מבעי שבעלת־הבית התחילה לפקפק.

— מכירה אני את השליח — אמרה — אפשר לשאול את פיו. הוא עובד על משמרתו אצל בית המלון אוניון, אבל עכשו השעה מאוחרת כבר. תלך מחר!

— ומה יהיה עם הבגדים הללו? — שאלה בצאתה.

— אם לא ימצא בעלם האמתי צריך יהיה למסור אותם לעניים שנצרכים להם — עניתי בגאוה של שטית.

היום בשעה העשירית בבקר מצאתי את השליח.

— מי מסר לך את החבילה — שאלתיו כלאחר יד.

בת צחוק חלף על פניו, ועשה תנועה בכתפיו, כאומר: „כלום יכל אני לדעת“?

הבנתי שמצוה הוא לבלתי גלות את השם.

— החבילה אינה בשבילי — אמרתי – ווודע אני את העלמה שצותה אותך למסרה לידי... אבל רוצה אני להוכח עם איני טועה... עלמה קטנת־קומה, בעלת־עינים־כחילות, האין זאת?

— כן, קטנת־קומה! כלום יכל אני לזכור את הפרטים— הוסיף בגיחוך.

השגתי היום אגרת גלויה, וזה תכנה:

„אוהבת אני אותך, אבל איני יכולה לבקרך. סובלת

אני הרבה, מפני שרגש-המיסר שלי איני מרשה לי להשאר להלן ביחס כזה אליך. גליתי את לבי לאמי והיא אומרת שאם אוהב אתה אותי באמת — כמובן לא הגדתי לה מי אתה— מן הצרך שתקח אותי לאשה.

הנני מחכה לתשובתך. טרודל שלך".

בת.

שנינו –- אני והעלמה שפגשתי בחוץ בשעת טיילי — ישבנו על אחד הספסלים בשדרה הסמוכה לבית הנתיבות, והיינו מתיעצים אדות בית מקלט, שאפשר יהיה ללין שם.

ידעתי שבעלת-הבית שלי לא תסכים בשום אופן שתלין עלמה בחדרי.

אולי נלך לבית-מלון! — נסיתי לרמוז בזהירות, מיראתי לפגוע בכבידה.

— כלום יש בית-מלון בקרבתנו? — שאלה העלמה.

פתאם נצנצה מחשבה במוחי. זכרתי את פרוי גסוער, מי שעתידה להיות בעלת-הבית שלי.

— נלך — אמרתי לה, באחזי את זרועה — יהיה לנו חדר יפה... נלך! כבר היתה השעה העשירית בלילה, ופרוי גסוער התכונה להפקיד רוחה למלאך-השנה.

לאחר שבקשתי את העלמה להמתין רגעים אחדים בפרוזדור, באתי בדברים עם פרוי גסוער. השמחה הבלתי אמצעית שגרם לה בקורי עידדה את רוחי וקצרה את כל ההקדמות, שהבינותי כדי להצדיק את בקורי המאוחר.

— רוצים אתם ללין כאן! — קראה פרוי גסוער וכל גופה הקטן בא לידי תניעה, כמכונה שנוגעים „בנשמת" המכניזם שלה— טוב מאד! בקש את העלמה שתכנס לכאן.

מבלי המתין עלי, יצאה בזריזות לפרוזדור והזמינה את העלמה.

–- טוב! טוב! אני אסדר את החדר.

פרוי גסוער עשתה את מלאכתה במהירות קרחתנית, ולאחר שברכה אותנו בברכת לילא טבא וחלמא טבא, נפטרה ממני.

העלמה הסירה את כובעה ובגדה העליון ותעמוד במבוכה, כאלו לא ידעה מה לעשות.

— אולי תסעדי את לבך? — שאלתי.

— לא!

— אם כך נלך לישון.

העלמה חלצה את בגדיה וכעבור רגע קפצה לתוך המטה.

— קר מאד! — קראה — ותכסה את פניה בשמיכה.

פרוי גסוער היתה שבעת־רצון כשהכנסתי ביום המחרת גולדין לתוך ידה.

— בעיד ימים אחדים נתראה — אמרתי לה לפני פטירתי היא נפטרה ממני ומן העלמה בסבר פנים יפות.

כט.

הנני בדירתה של פרוי גסוער.

ותרתי על ממוני ואעתיק את מושבי תיכף לביתה, אף כי נשארו לי עוד ימים אחדים עד סוף החדש.

גדולה מצוה של הכנסת אורחים, תהא לכה"פ מתן שכרה בצדה!

הדירה היא בעלת שני חדרים. החדר הראשון הוא חדר בשול קטן, בו מצויים מכשירי הכבוס והבשול, מטה שלחן וכסאות אחדים. על פי רוב תלוי חבל באלכסון מכתל לכתל לארך החדר ועליו תלוים בגדים ולבנים כדי שייבשו. זהו חדרה של פרוי גסוער.

החדר השני — האולם. חדר גדול, בעל שני חלונות המכוונים כלפי הרחוב.

שתי מטות עומדות שם זו כנגד זו, ועליהן כרים לבנים ומסכות נקיות.

הכסאות והדרגש מכוסים תכריך לבן, השלחנות משופשפים ועל אחד מהם עומדים חפצים ובלי־שעשועים שונים. על הארון

עומדים עציצי־פרחים. על הכתלים — תמונת האפיפיור, הקיסר והקסרית, תמונה המציירת מחזה מהמלט ועוד תמונות קטנות של אנשים פרטים. ממעל למטית מציה תמונת בעלה הראשון במסגרת: אשכנזי כרסני, בעל פנים מפוטמות, השופעות טוב־לב ותמימות.

בעלה הראשון היה מחזיק בית־מרזח שנים רבות. בנים לא היו להם, וכשמת בעלה נשאה לאיש שני. מאז — מספרת היא — מתחילים ימי עניה. בעלה השני היה מתרשל בעבודתו, משתכר לעתים רחוקות והיא היתה מוכרחת לפרנסו. הוא לא היה נאמן לה ובא במגע ומשא עם נשים אחרות. זה כמה שנים שהיא מכרה את בית־היין ונעשתה כובסת. אבל עבודה זו אינה מספיקה לה את כל צרכיה והיא מתעסקת בזמן מן הזמנים בשדכנות.

היא קוראה את המודעות אדות השדוכים שבעתונים, מזמינה לביתה את החתן ואת הכלה ובאופן זה יצליח לפעמים בידה לזוג זוגים.

בעלה השני היה מצטיין ביחוד בכתיבת מכתבי־הזמנה שלא החטיאו מעולם את המטרה. זה חמש שנים שהוא נשתגע וה„עסק" שלה הולך ומתבטל.

כדרך האשכנזיות, אוהבת היא את הסדר ומרגשת שאני אהיה גורם לה מרדה רבה בנידון זה. היא כועסת עלי בשביל שאני מסלק לצדדין את כלי־השעשועים המצויים על השלחן.

היום בקשתיה להסיר מן הכתל תמונת עלמה, שלא מצאה חן בעיני.

— הוי, ילד תמים! — קראה — שונא אתה את העלמות. זוהי הפעם הראשונה שאני רואה צעיר כמוך.

שבע־רצון הייתי ששיחתנו נגעה בענין זה.

— יודעת את... — מתחיל אני — אפשר שאני טועה, אבל זוהי הפעם השניה שאני רואה לפני שער הבית עלמות חשודות מאד.

היא מתאדמת.

— כן! כן! הן גרות פה בבית. אבל בעל־הבית אינו רוצה בהן יהן לא תשארנה כאן. לפני שנתים היה מספדן יותר גדול...

אבל אין להן שום שייכות ליתר השכנים.

כנראה, מתיראת היא, שמא אצא מכאן.

מתענינת פרוי גסוער בכל דבר הנוגע לי.

כשיגיע לי איזה מכתב, אין היא מוסרת אותי תכף לידי, אלא מסתכלת בו תחלה מבעד למשקפים שלה. אני, כמובן, מרשה לה תענוג זה, מפני שהמכתבים כתובים עברית או רוסית והעתענינותה אינה מוצאה את ספיקה.

קוצפת היא ואני אוהב להסתכל בפניה באותה שעה.

— זה כותב כך, וזה כותב כך! מדוע אין בני אדם כותבים בשפה אחת! — אומרת היא בבת צחוק, אף כי היא כועסת באמת.

מתענינת היא מאד במשפחתי, שואלת אדות עסקי אבי... הכל, הכל צריכה היא לדעת.

נהגה אני הנאה משונה כשאני מרמה אותה ע"י ספורים בדוים ותשובות כוזבית.

היא שימעת בשים לב „והנני משתומם בעצמי על שאיני נכשל מעולם בסתירה. הבדאיות שלי יש לה מתידה", כנראה. כפ־יתי לה שאבי הוא בעל־אחוזות ויש לו בית חרשת... שאנו עשירים מאד, שאני איני רוצה ליהנות מעבודת אבי ומפרנס את עצמי ע"י עבודה בעתונים.

— ובכן אין אתה מקבל כלום מביתך? — שואלת פרוי גסוער, כמעט בפחד.

— אני איני רוצה לקבל אפילו פרוטה, אבל האם — הרי יודעת את את לב האם — אינה מאמינה ששכר עבודתי מספיק לי ושולחה לי מעת לעת סכום קטן... חמשים או ששים רו"ב בחדש.

ששים רו"כ! — צוחה היא כנשוכה — הרי לפי כספנו הוא לערך מאתים כתרים...

— כן... לערך... — משיב אני, ועושה את עצמי כאלו אינו מרגיש בתמהונה.

— כל היהודים בעלי־הון המה! — מסיימת פרוי נסוער.

שבע־רצון הנני מדירתי. בעלת־האושפיזין שלי דואגת לבריאותי וכשהיא מכינה דבר אכילה בשבילה, היא מהנה גם אותי ממנו. כמובן מאליו, הנני עושה את עצמי, כאלו כונתי לצאת ידי חובת הנמוס, שאוסר לסרב, אבל באמת הנני מחזיק לה טובה בשביל זה.

נכנסת היא בבקר לחדרי כשאני שוכב עדיין על מטתי ומעמידה לפני כוס קהוה וחלת־לחם.

יש שהיא שוהה בכונה בחדרי יותר מכפי הצורך ונכנסת אתי בדברים.

— היכן היא העלמה שהיתה אז כאן? — שואלת היא.

— היא נסעה לפרנקפורט — משיב אני בבטחה, — זוהי כלתי.

— כלתך! יודעת אני את הכלות של יום או יומים... הוי, הגברים והנקבות אינם שוים כלום!

לפעמים מספרת היא קורות ימי חייה. היא היתה עלמה יפת־תאר וכשהיתה מטילת בגן־העם — אומנת היתה בביתו של גביר גדול — היו כל אנשי־הצבא קופצים עליה ומשתדלים להתודע אליה. אבל היא אהבה רק את האחד — ז׳נדרם היה. יפה מאד! עכשו אין בכלל אנשים כאלה. הצעירים שבדורנו מתישים את כחם בשתית יין ומעשי זנות. היא היתה פוגשה אותו רק ביום הראשון לשבוע בגן־העם.

ופעם אחת — הדבר היה בשֶׁנברון, כשהיה הז׳נדרם בלוית הקיסר — נזדמנה גם היא שם... ושם — יקח אפל את הגברים.. הגברים והנקבות אינם שוים כלום... והיא עושה תנועה בשתי ידיה כאלו היא מנערת דבר־מה מהן.

— וגם ילד היה לך? — שואל אני.

— כן, ילד יפה, אבל מת בשנה החמישית לימי חייו.

היא היתה בריאה בגופה כשהיתה עלמה, ולא הפקירה את עצמה לכל עובר ושב כדרך העלמות של עכשו.

— ראה נא! — אומרת היא בגאוה — אלמלי הייתי כשאר העלמות, כלום יכולה הייתי לפרנס את עצמי לימי זקנותי? ואני תודה לאל לא אכנע מפני גבר! — והיא מניפה את אגרופה.

ביום הראשון, כשאני נשאר בביתי והיא נכנסת לחדרי לסדר את המטה, היא באה אתי בדברים.

— ראיתיך אתמול... אתה טילת עם עלמה — אומרת היא מבלי להסתכל בי.

משקרת היא, כמובן, אבל אני משתמש במקרה זה ושואל:

— והיא מצאה חן בעיניך? האין זאת...

— יפה, יפה! כל העלמות יפות הן בעיני הגברים — מגמגמת היא.

— היא תבוא אלי בשבוע הבא! זוהי מכרה שלי משכבר הימים — אומר אני לתומי, מבלי להסתכל בה.

היא עושה את עצמה כאלו אינה שומעת ומ:ערתת את הכר.

— מהיכן היא? — מתענינת פרוי גסוער.

והחשק לבדות דברים שלא היו מעולם תיקפני. ואני מספר לה ספורים שונים אדות העלמה שאיש מאתנו לא ראה.

ל.

התידעתי אל עלמה, וכפי שנראה לי, תוכה התודעתי זו לאריכת הימים.

התודעתי אליה באופן פשוט. פגשתיה ברחוב ובהקדמה הרגילה, אם מיתר ללות אותה, נגשתי אליה.

טילתי אתה כשעה קלה וחבקתי את זרועה בשעת הטיול.

— אולי תסורי אלי? — שאלתיה כלאחר־יד.

לא! — השיבה ונתאדמה. היא סקרה עלי ואני לחצתי את זרועה ביתר עז.

— מדוע? כלום רואה את בזה דבר של גנאי?

— לא! אבל איני יכולה, וגם עתי לא תרשני.

החלותי לפציר בה. לשוני, הרגילה בשיחות ממין זה, לא נכשלה אפילו רגע. הבטחתי אותה שלא תשהה זמן רב אצלי, כי טרוד אני בלמודי וכדומה.

— סבור אני שאינני עושה רושם של הולך-בטל ורועה רוח— אמרתי במתינות.

— סירי נא אלי!—התחננתי—חי אני בלי מכיר ומודע, גר אני בעירכם... מתגעגע אנכי לנפש שתבין אותי, שתאהב אותי— הוספתי באי-בטחון — והנני מקוה שעכשו מצאתי...

היא שמעה בשים-לב ואני הייתי מרגיש, שדברי נופלים על קרקע פורה.

— ליזה! הרשיני נא לקרוא אותך בשמך, הן רואה אני אותך בפעם הראשונה וכבר מרגיש אני את התשוקה, את הצורך לומר לך „את”. הגידי, הרי גם את מרגשת זאת...

— כן!— ענתה — הן באמת לא ידענו זה את זה עד היום.

ובכן, במטותא מנך! סורי אלי!

עומדים היינו לפני שער הבית.

— אי נעים לעמוד כאן!—אמרתי בטון יותר מוחלט וחזק— ואם באמת לא תוכלי, לא תרצי לסור אלי — אינני רשאי לעמוד על דעתי... אבל, ליזכן ליזכן!

אני תפשתי את ידה ואחרי התנגדות רגעית התחילה לרוץ אחרי בפרוזדור הבית.

הדבר היה בערב, אבל בעלת-הבית שלי לא חזרה עדיין.

שבע-רצון, אמרתי בעליזות:

— זוהי דירתי. ליזכן! הנני כמעט יחירי בבית זה, בעלת-הבית שלי שבה הביתה בשעה מאוחרת. הנני מקוה שתרגישי את עצמך בטוב אצלי.

הדלקתי את העששית וליזה הסירה את מגבעתה ואדרתה.

פניה היו כפני ילדה בת ט"ו. בעלת-קומה גבוהה ופני עדינות, כל ישותה מלאה לחלוחית של ילדות, איזו תמימות נעימה היתה מרחפת עליה. שערותיה היו מסירקים תסרקת-גרטכן.

— אוהבת אני תסרקת זו — אמרה ליזה — אף כי תסרקת של „כנפי־עורב" יותר מתאימה לפני.

— גם אני מסכים לך! תסרקת של כנפי־עורב תאציל לפניך דיוקנא של אותם הפרצ׳פים שאנו מוצאים על התמונות הקדושות.

„חנופה" זו מצאה חן בעיניה, והיא התחילה לצחק.

פתאם הרגשתי תנועה בחדר הסמיך. זו היתה פרויי גסוער. היא נגשה אל דלת חדרי וכיון שראתה שהיא סגורה, גמגמה דבר מה.

— זוהי בעלת־הבית שלך! — אמרה ליזה.

ליזה נשארה אצלי כשעה שלמה. היא רשמה על פסת־ניר את כתבתה בדיוק.

— שמרי את הבטחתך ובקריני — אמרתי לה — אם לאו הריני בא אליך.

אני לויתיה ושבע־רצון שבתי הביתה.

כשראיתי את פרוי גסוער, לא יכלתי לכבוש את הבת־צחוק שרחף על פני.

היא היתה כמעט נפעמה.

— מי העלמה הזאת? — שאלה.

— כלום לא הכרת אותה? — עניתי בתמיה עשויה — הרי אמרת לי שראית אותה עמי יחד... לפני ימים אחדים... התזכרי?

פרוי גסוער נתאדמה ונתבלבלה. מוכרח הייתי להסב את עיני ממנה, לבלתי התפרץ בצחוק.

כן! גמגמה — עלמה יפה היא! האמת נתנה להאמר.

— היא תבקרני לעתים קרובות — אמרתי במנוחה — עכשו יש לי פנאי...

לא.

התחנה של מסלת־הברזל העירונית היא מקום ה„ראיונות"

ביני ובין ליזה. סמוכה היא לדירתי וכשאני שב הביתה מהאוניבר־סיטה בשעה הששית. הריני עובר דרך התחנה.

ליזה עסוקה בתור לבלרית בפבריקה של כבוס־בגדים ומשתחררת מעבודתה גם כן לעת ערב.

ביומא דפגרא או כשאני חפשי משעורים אחרי חצות היום אני ממתין לה בביתי.

מרגיש אני צמאון־אהבה בלתי־מרוה ואיני מ־כשר לשום עבודה, בשעה שאני מחכה לה. הנני משתרע על גבי הספה ומסתכל בשעון ... הפעמון מצלצל ... הנני מתעורר בזריזות ורץ אל הדלת ... בנשיקה פוגש אני אותה ומכניסה לחדרי ...

ליזה אוהבת כמוני את השתיקה ואנו מוצאים שנינו כי אין לאהבה טוב משתיקה ... דמדומי־ליל פורשים כנפיהם לאט, לאט ומסתירים אותנו בצלם. בבית אין איש ... דממה מסביב ...

התמונות על גבי הכותל נעשות יותר ויותר מטושטשות.

— מתיראת את, אפשר? — שואל אני בלחש.

לא, חביבי ...

„בחשכת ערבים — לפטפט נעים" — מוסיפה ליזה בגיחוך מלא־חן. היא משפילה את קולה כאלו מצויה היא באיזה היכל ומתיראת לחלל אותו בקולה ...

— הביטה, כמה נזעמים פני האפיפיור! — לוחשת היא ומראה על התמונה שעל גבי הכתל — הוא מתקנא בנו — מסבירה היא.

הצללים מתרבים ומשתרעים בחדר ...

פתאם נשמע קול פתיחת הדלת בחדר הסמוך, פרוי גסוער שבה הביתה.

אני מדליק את העששית והקסם מסתלק ... האיר דוקר את העינים העצומות לחצאין: הן אינן רוצות להתרגל אל האור, שהסיע אותן מחלומן היפה.

ליזה מסדרת את שערותיה ומכנסה את הפריפית, שנתפזרו על גבי הספה. הריני רץ אל הדלת ומיסב את המפתח.

— יזוס מריה! השעה התשיעית! — ובת צחוק חולף על פניה העיפות.

פרוי גסיער נכנסת אלינו.

ערבא מבא! פרוי גסוער! מברך אני אותה וגם ליזה לוחשת בקול נמוך ברכת שלום.

פרויי גסיער כועסת כמנהגה.

— היא והאפיפיור נזעמים תמיד -- אומרת ליזה ואנו צוחקים.

— מה אתם צוחקים? — שואלת פרוי גסוער.

הצחוק הוא סימן לטהרת-הלב — משיב אני בטון מדעי.

-- יודעים אנו, יודעים אנו — מגמגמת פרוי גסוער.

— איזו חוצפה! — אומרת ליזה, אחרי יציאתה של בעלת הבית -- אתה ראית כיצד היא מסתכלת במטות בכניסתה, מכשפה זקנה!

— אל תצטערי, ליזכן שלי!— משדל אני אותה בנשיקה.

— האהבה היא בעלת-המצאה, האין זאת?— מצפצפת ליזה.

ליזה איננה אדוקה ואינה הולכת להתפלל ביום הראשון.

היא מתקשטת לכבוד החג ובאה אלי בבקר, לבושה בגדיה היותר נאים.

-- כלום רואה אתה דבר חדש בי? -- שאלה אותי ליזכן, כשהסירה את מגבעתה והתיצבה לפני במלוא-קומתה.

— מובן מאליו! תסרקת של כנפי-עורב! ליזה הקדושה!-- אומר אני ומחבקה.

— הרי אתה איהב ככה!

לב.

פרוי גסיער נגשת אל השלחן שהצעצועים עומדים עליו, מקנחה אותם בכנפי שמלתה. היא כועסת ומגמגמת.

— בכל איהבית הן לנגוע, אני מכנסה והן מפזרות...

— מי, מי? — שואל אני.

— ומי ישלם לי, כשיאבד דבר מה. אני האלמנה בעצמי מוכרחת אהיה לשאת את כל הנזק.

פרוי גסוער! — אומר אני — כנראה, רצונך שאקצף עליך! הן יודעת את שאין איש צריך להצעצועים שלך...

— אתה אינך צריך! אבל, מי יודע את העלמית! מהיכן ניטלות הן ממון לקנות בגדים ועוד...

— היי, פרוי גסוער, אין את יודעת מה את סחה... — משיב אני.

שנאה יש בלבה על ליזה והיא משתדלת להפריד בינינו.

יש שהיא אומרת לי:

העלמות!... אתמול ראיתיה... היא היתה מטילת עם איש צבא...

הנית של בשר-מעושן יש לאמה של ליזה ובערב, כשהיא באה אלי, מביאה היא בשר-מעושן או נקניק ואנו אוכלים יחד.

יש שאני רואה חובה לעצמי להעירה שלא תעשה כך להלן הנני מתאר לעצמי, כיצד אעמיד פנים של נעלב ואגיד:

— ליזכן! סבור הייתי תחלה שאין את עושה זאת אלא בדרך שחוק, כדי לבלות את הזמן, אבל הנני רואה שהרגל זה נעשה אצלך קבע... דעי שאני אוסר עליך להבא להביא דבר מה! פגיעת כבוד הוא...

עד עכשו, כמובן, לא הגדתי לה כלום.

מהיכן יודעת היא שהנני רעב?..

אחות קטנה יש לליזה ושמה יוזפינה אי בֶבי, לפי הכנוי הרגיל. היא מלוה לפעמים את אחותה כשהיא באה אלי.

בבי היא בת ט"ו, בעלת פנים צנומות וחורות, שערות צהובים ועינים כחולות. תנועותיה מלאות-חיים והיא אינה נחה אפילו רגע; מפטפטת ומזמרת בלי הרף

יש לה מכר אי חתן — כפי שהיא מכנה אותו — מנגן היא בלהקת-המנגנים שבתאטרון.

כפי שנוכחתי היום, אינן יודעות, אבל חושדות שאני יהודי. ובבי שהיא יותר ערומה מאחותה השתדלה היום להתחקות על שרשי הדבר.

בבי ספרה הרבה ובתוך דבריה השתדלה להטעים שאינן אוהבות את היהודים,

בכונה עשיתי את עצמי כאלו איני מרגיש כלל בדבריה.

אף כי ליזה אינה מראה זאת בגלוי, אבל מרגיש אני שכיון שנודע לה שאני יהודי, נשתנה יחוסה אלי.

בקוריה נעשו יותר קצרים ולעתים יותר רחוקות. היא מוצאה אמתלאות שונות כדי לקצר את זמן בקוריה.

חג לידת-הנוצרי ממשמש ובא. ליזה אינה אדוקה, אבל חג זה חביב עליה מאד. היא מכינה קשוטים שונים בשביל עצמה, מספרת לי אדות האילן, והמתנות שתקבל וכדומה.

בבי יותר חרוצה מאחותה ואוהבת את המלאכה והיא תיפרת בגד לעצמה.

חדרי נתהפך בימים האחרונים לחדר-תפירה: הן מביאות את מכשירי העבודה ומתעסקות בעבודתן, למורת רוחה של פרווי גסוער...

אני וליזה יושבים אנו על גבי הספה, בבי יושבת לפני החלון... שתי האחיות מדברות אדות המתנות שעתידות לקבל. שומע אני מתוך דבריהן רמיזות קלות אדותי. הן מסתכלות זו בזו לפעמים במבט רב-הכונה. יודע אני שליזה מקוה לקבל מתנה גם ממני, אבל אינה רואה שום הכנה מצדי, ודבר זה מרגיז אותה.

יודע אני שאין המתנה עיקר אצלה, אלא הרצון להתפאר לפני אחותה, שאינה נוטה כלל אלי ומלגלגת, כנראה, על אהבת-היהודי.

יודע אני שהובתי היא להצדיק את תוחלתה ולקנות בשבילה דבר-מה.

— הרי אין המתנות עיקר — אמרה פעם אחת כמתחננת — אלא הזכרון ואות־האהבה.

יודע אני ... אבל!

רבוני של עולם! הרי זה שבוע שלא אכלתי ארוחת־צהרים.

ליזה הלכה לה לבלי שוב עוד. משער אני, שיד פרוי גסיער היתה באמצע.

לג.

תשוקה עזה אחזתני לראות את ליזה ואלך לביתה.

היא שרויה בדירתה הישנה. רואה אני זאת ע"פ הטבלא הקטנה הדביקה על גבי הדלת, אבל היא אינה בביתה ... השעה השניה והיא עדיין עסוקה בהפבריקה...

אחיה הקטן, בן י"ב' שפתח לי את הדלת, עומד בפרוזדור באי־סבלנית ומתפטר בתשובות קצרות. נדמה לי שהוא קיצף עלי.

מי כאן? — נשמע קול חלש מן החדר הסמוך ושאון קרקים.

הנני רואה מבעד הדלת הפתוחה להצאין פני איש, שאינו לבוש אלא כתנת ומכנסים; בעל חוטם אדום ופנים נזעמות — זהו אביה של ליזה.

חולה הוא במחלת־הכבד, כפי שספרה לי פעם אחת ליזה, והוא שוכב על מטתו.

— אימתי אפשר למצוא את ליזה בבית? — מתחנן אני כמעט.

— איני יודע! — משיב הנער וסוגר את הדלת...

היום הלכתי שנית לביתה...

לפני הבית ראיתי נערים אחדים שהיו משחקים. הכרתי ביניהם את אחיה של ליזה.

— את מי אתה מבקש? — שאלני הנער, כשחפצתי לפתוח את הדלת.

— את אחותך ליזה — אמרתי.

— ליזה אינה בבית... לך מכאן!

הנני הילך הביתה... הנערים הקטנים — ביניהם גם אחיה של ליזה — מקללים ומעפרים אותי בעפר. חפץ אני להציץ עוד פעם בביתה של ליזה — בפעם האחרונה — אבל מתירא אנכי מפני הנערים.

הנני הילך הביתה... לבי דופק בחזקה ואני משתדל להרגיעו... לאט, לאט שבה מנוחתי אלי...

הנני הולך לאט וקורא במניחה את השלטים שעל גבי החנויות...

לד.

רוזה — אהובתי החדשה.

רוזה — בעלת־תאוה היא — בכל מעשיה, באופן דבורה, בכל תנועותיה נכרות התרגשות ומסירת־נפש.

שונאה היא את הבטלה וכשהיא יושבת בחדרי היא משתדלת למצוא איזו עבודה. יש שהיא מסדרה את הרהיטים, מקנחה את הצעצועים, החביבים כל כך על פרוי גסיער, וזו האחרונה מחזיקה לה תודה בשביל זה.

רוזה באה אלי מדי ערב בערב ונשארה עד הבקר, ואף על פי כן מתיחסת אליה פרוי גסוער באהבה.

רוזה מביאה לפעמים תפוחים ואגסים ונותנת חלק גם לבעלת־הבית. לפעמים מסבה גם פרוי גסיער לפני שלחננו ונוטלת חלק בשיחתנו.

— כן! צודקת את, פרוי גסיער — אומרת רוזה — הגברים והנקבות אינם שוים כלום.

— וגם העלמות — מוסיפה בעלת־הבית, בניחוך.

רוזה אינה מתקשטת ומדה זו מוצאה חן בעיני הזקנה.

— כשאני מרויחה דבר-מה לפעמים, אוהבת אני להכין בשבילי סעודה טובה — אומרת פרוי גסיער — אבל מעולם לא הייתי מבזבזת ממון על בגדים וקשוטים.

מתירא אנכי, שמא תזכר פריי גסיער את ליזה ה„מקישטה" והנני מנסהה להסיח לדבר אחר, אבל פרוי גסיער אינה נושאה על שפתיה את שם ליזה. אפשר מחמת שהיא מרגישה את עצמה אשמה בדבר הפירוד, אפשר שאינה רוצה להעיר קנאת רוזה, או אפשר שהיא גנוה כלי-זיין זה לעתיד, כשתהיה השעה צריכה לכך.

לפעמים כשאני חוזר הביתה, הנני מוצא את רוזה יושבת עם פריי גסיער בחדר-הבשול והיא מסייעה לה בעריכת דבר-אבילה או בקנוח כלים.

האחדות והשלום שבין רוזה ובעלת-הבית שלי משמחים אותי מאד.

— פרוי גסיער מקטרגת בלי ספק, עלי! — אומר אנכי לרוזה...

— לא כלום! — מתנצלת פרוי גסיער — הגברים מדמים שאין לנו ענינים אחרים, אלא לדבר אדותם.

מרת גסיער מזהירה כילה. כנראה, מתכונת היא לאביל ארוחה טובה. ידיה מחושפות והיא עומדת לפני התנור עסוקה וטרודה...

רוזה מסתפקת במועט. כשהיא מוצאה ככר לחם על השולחן, היא מחלקה אותו לשנים ואוכלת את חלקה בהנאה מרובה. לפעמים היא מניחה שירים ומעמידתם על שלחן הלילה, סמוך למטה..

זווג של שני רעבים — והזווג עולה יפה!

רוזה — קתולית אדוקה, אוהבת את בית התפלה, את הכמרים ושונאת את הסוציאל-דמוקרטים...

— מה רוצים הם ... הסוצים — (כך מכנים בוינה את הדמוקרטים) נואמת רוזה בהתלהבות - מדוע מתנפלים הם ככה על הכמרים בישיבות הפרלמנט... הסוצים הארורים מתנפלים

בחרמות וגדופים על כל דבר קדוש, נעלה ונשגב . . .

רוזה קמה ממקומה , מתהלכת בחדר הלוך ושוב ומתכונת „לדרוש״ .

רוזה ! את אוהבת אותי ? — שואל אני .

— הרי אתה יודע זאת בעצמך !—משיבה בהתרגשות רוזה · אני אוחז בידה ומישבה על גבי הספה .

— רוזה , הגידי , כלום אוהבת את איתי ?

— אני אוהבת אותך !

— אם כן, הריני נותן לך את הרשות ל„דרוש״ .

— אבל אתה , אהיבי , אינך כאחר מהם ! אלמלי ניתנה לי הרשות, גרשתי את כל ה סוציים״ מארציו .

רוזה יודעת לזמר . יודעת היא את כל השירות הוינאיות ונגוני טירול .

הנני משתרע על גבי הספה , כמנהגי , והיא מזמרת מדי ערב בערב את כל הרפרטואר שלה . על השירות היותר חביבות עלי , חוזרת היא כמה פעמים לבקשתי .

יום הראשין לשבוע . ערב .

פרוי גסוער אינה בביתה . אחת משכנתיה הזמינה אותה לסעודת החג .. דממה מסביב ... לפעמים מגיעות לחדרנו „זמירות״ מאחת הדירות הסמיכות ... קולות צרודים של חברה מבישמה . . . רוזה יישבת אצלי על גבי הספה ... המצב יפה לחלומות, אבל רוזה אינה חולמת .

— הס ! רצוני לשמוע שירה זו שהם מזמרים . . .

היא קופצה ברקוד ממקומה ומתקרבת אל הכתל .

שתיקה גמורה בחדרנו ... „הזמירות״ הילכות הלוך וגדול . . .

רוזה מתכוונת למצוא את הטון הנכון ומלוה את המקהלה בקולה הערב והחזק . . . הקולות הצרודים משתתקים ורוזה מזמרת „סולו״ את השירה עד סופה ...

מחיאות-כפים וקריאת „הידד״ נשמעות מן הדירה הסמיכה,

רווה צוהלת ועושה קירות־תידה כלפי הכתל, כמזמרת בתאטרון וצוחקת בקול רם.

ביום הראשון הולכת רווה להתפלל בבית התפלה, ואני מלוה אותה.

היא בקשתני שנשכים קום בבקר, כדי שנוכל לבוא לבית התפלה בשעה השמינית, המזומנה לתפלת אנשי־הצבא.

— כמה יפה אז סדר־התפלה! — מסבירה רווה בהתפעלות — המקהלה של אנשי־הצבא מלוה את המזמרים. יפה מאד!

רווה נכנסת לבית־התפלה בדחילו ורחימו. פניה מפיקות הכנעה והדרת־קדש. כבר בפרוזדור נפרדת היא ממני, ונכנסת מצד אחר. מרגיש אני שהיא נקרעת ממני באותה שעה ואינה שייכת לי יותר.

היא מסתלקת ובוררת בשביל עצמה מקום מיוחד סמוך להתמונות הקדושות, עושה כריעות והשתחויות ומצטלמת בלי הרף...

תשוקה תוקפתני להתקרב אליה, אבל אינני מעיז. בושה וכמעט יראה מדביקות את רגלי אל הקרקע ואיני יכול לצעוד קדימה. הנני מסתכל בה ומשתדל לפגוש במבט־עינה. אבל לשוא!

אנשי הצבא עומדים שורות, שורות מקושטים בבגדי־חג נוצצים... הכמרים עומדים על הבמה, מתפללים בתנועותיהם ובהעוויותיהם המשונות.. מן הגזוזטרא משתפכים הנגינים הקדושים שממלאים את כל חללו של ההיכל...

אבל רווה — רחוקה מכאן; היא מתבודדת ומתיחדת בתפלתה...

אלמלי הייתי איהב את רווה אהבת־אמת הייתי צריך לאסור עליה את בקירי בית־התפלה. בית־התפלה גוזל ממני את אהיבתי. לכל הפחות לא הייתי מלוה אותה לשם... אבל יחסי לרווה איננו יחס של אהבה. אחת היא לי אם „יוסף הקדוש" או אחד מאנשי הצבא היה גוזלה ממני... מסתכל פשוט אנכי באותה שעה והנני מתפלא על השנוי שנתהוה אתה... ובכונה מליה אנכי אותה לבית־

הכנסת... היא נעשה לי חביבה ביותר בשעה שהיא מתפללת.. היא מאמינה אמונה שלמה שהתפלה ביום הראשון מכפרת לה על כל עינותיה של ששת ימי המעשה וששת לילות האהבה—ואמונתה זו עושה אותה כל כך חביבה, עד שבשעת יציאתה מבית התפלה בפניה המאשרות, הנני מיצר על פטירתה ממני.

— לאן את הולכת? — שואל אני אותה, בכונה לשהות אתה עוד זמן מה.

— עכשו מוכרחת אני לילך הביתה - משיבה היא בהחלט— איני יכולה, אהובי.

והיא מסתלקת בזריזות.

— רוזה!— קורא אני ורץ אחריה המתיני, דבר לי אליך!..

היא עומדת מלכתה.

— הפצתי לשאול את פיך .. כלום אוהבת את אותי?

רוזה כועסת.

— סבורה הייתי באמת, שדבר נחוץ לך אלי... לא! אינני אוהבת איתך!

שמע נא — הגידה לי רוזה בלילה — הרי יהודי אתה, האין זאת?

— כמובן, יהודי הנני! כלום לא ידעת זאת?

— אני לא ידעתי עד היום הזה.

מהיכן נודע לך?

- כשנשארתי אתמול יחידה בבית — אתה הלכת לקנות את ארוחת הערב — משששתי בין הספרים ואמצא - תנ"ך.

— כן, יהודי הנני...

רוזה משתתקת.

— ואת כקתולית אדוקה אין את אוהבת את היהודים, האין זאת?

— אני לא אכחד ממך!—משיבה רוזה אחרי ישוב-הדעת— אלמלי ידעתי זאת לכתחלה, לא נתתי את עצמי להלכד ברשת, אבל... עכשו... הנני אוהבת איתך...

— ואינך מתחרטת?

מרגיש אנכי שהיא רועדת, והיא מתדבקת בי ומחבקה אותי.

— לא! אהובי. חושבת אני שהנך רואה זאת בעצמך...

עלמה לא היתה מפקירה את עצמה לאיש בלתי־אהוב...

ומספרת רוזה על דבר נערה עברית, שהיתה הברתה בעירה הקטנה, מקום מולדתה... עלמה בעלת עינים שחורות ושערות שחורים והיא היתה איהבת את הפקיד של הפיסטה, והוא היה אוהב אותה, אבל אבותיה של הנערה — יהודים מהדור הישן — לא יכלו להתפשר עם אהבה כזו... אתה, אהובי אינך יהודי ארוק מדור הישן!?.

לה.

כמנהגי, לויתי את רוזה לבית התפלה, ובשעת פטירתי ממנה התניתי עמה שתבוא אלי ביום השני בערב...

זה כבר לא הייתי בדד ובשהלכה לה, הרגשתי פתאם איזו הקלה, כאלו משא כבד נגול מעלי..

עיף הייתי!

רגלי כושלות; הנני שב הביתה ומתנפל על מטתי...

נדמה לי שזה כבר, כבר הנני מוטל על מטתי כחולה... זה ימים אין מספר לא אניע את רגלי, את ידי...

נפטרתי מרוזה! מה לי ולה!

רצוני לנוח, לנוח ולא יותר!

פרוי גסוער נכנסה לחדרי.

— אולי תשתה כוס־קהוה? — שואלת היא.

— לא!

הוא מסתלקת והולכה לישון.

הנני חולץ את בגדי ומתכסה בשמיכה...

זה כבר לא ישנתי יחידי!

מה טוב הוא להיות יחידי!

פתאם — קול דפיקה בדלת! פרוי גסיער קמה ממטתה...

אני שומע צעדים... פרוי גסוער מסלקת את הקרש, שהיא מעמידה לפני הדלת בלילה... הנני שומע קול דברים.

רוזה נכנסה בלאט, לה אבד המפתח של מעונה ומוכרחת היא ללין גם הלילה אצלי!..

— היה לא תהיה! — צוח אני בקול רם — היה לא תהיה!

-- כלום אינך מתבייש מפני בעלת-הבית! — משיבה רוזה וקילה ריעד — מה פשעי ומה חטאתי שהנך מגרש איתי מפניך?

היה לא תהיה! — צוח אני — שכבי על גבי-הספה כל הלילה...

— איני נזקק לטיבתך! - משיבה רוזה ומתחילה לבכות...

הנני מתכסה באדרתי... לבי דופק בחזקה, מלא התרגשות... הנני שומע, כיצד רוזה מכינה בשביל עצמה מקום ללין על גבי הספה... היא בוכה...

בבקר נכנסה פרוי גסוער והעמידה על השלחן קהוה...

רוזה אינה שיתה... היא לובשת את בגדיה ומתכונת ללכת...

הנני הולכה מכאן, שלום לך, פרוי גסיער!-— אומרת רוזה, והולכה ממני בלי ברכת-הפרידה — יותר לא נתראה!

רוזה הלכה לבלי שוב עוד!

לו.

פסקו ימי הלמוד.

התחילו ימי הקיץ.

יומא דפגרא.

הנני מבלה את כל היום בגן-העם.

בבקר הנני מטייל בשדרות הארוכות של גן-העם, הולך ומברך ברכת-הפרידה כל עלמה ועלמה, כל ספסל וספסל, כל אילן ואילן...

בצהרים הנני אוכל „במנסה אקדמיקא“ וטורף את העלים האחרונים מפנקס-המניות של הסעודות.

בערב הנני מטייל עם לאלא הקטנה...

בשבועים ימים לפני נסיעתי מיינה פגשתי את לאלא.

— לאלא! — צוחתי מרוב הת־גשות — התרגשות — לאלא! לאן את הולכת?

— הריני הולכת אל המגרש התאטרוני, שם מנגנת להקת־המנגנים של גדוד־הצבא.

אבל כמקוסמים שמנו פעמיני לגן־העם.

ונלך לטייל בשדרה הידועה לנו.

ונשב על הספסל הידוע לנו...

ופתאם הסתלק הקסם.

— לאלא תלכי אלי... לביתי? — שאלתי בזהירות.

— מוטב; — ענתה בקיצור.

השעה מאוחרת כבר ואני צריכה להיות בביתי בשעה השמינית — אימרת לאלא בקצת מבוכה ולובשת בזריזות את בגדיה — נזדרז!

— כלום מקפדת אמך בנידון הטיולים כבראשתקד? — שואל אני.

— ומה אתה סביר? אמי לא נשתנתה אפילו במשהו.. בשאני מאחרת לבוא הביתה, היא סיבבתני בשאלות אין סוף.

— אל תצטערי... נסע על הטרמוי.

אנו עוזבים את חדרי ואני מלוה אותה עד התחנה של הטרמוי...

— זוכרת את עדיין את הטיולים שלנו בשנה העברה? שיאל אני.

— כמובן מאליו!.. אבל הנני מקוה שהשתא תהיה יותר דיקן. וכשתזמין לני ראיון, תביא למקום המיועד.

— בלי ספק. והיכן נת־אה מחר?

— בגן־העם! — משיבה לאלא תיכף,

— אילי תבואי אלי, הרי יודעת את את דירתי...

— מיטב! ובכן אבוא מחר אליך בשעה הרביעית...

הטרמוי בא ולאלא מזדרזת להכנס לתיך המרכבה;

— לאלא — לוחש אני באזניה — הרי את אינך קוצפת עלי ?

— כמובן, לא ! מדוע שואל אתה שאלה זרה כזו ?.. לך בשלום !

— ובכן, מחר בשעה הרביעית .. היי שלום !— אני לוחץ את ידה הקטנה והיא מסתלקת למרכבה.

לז.

יודעת לאלא שהנני מתכון לעזוב אותה ולשוב לארץ מולדתי והיא מצטערת.

היום נראו דמעות על עיניה ועל שאלתי, מדוע היא בוכה, התפרצה בקול בכי ממושך.

אני ישבתי אצלה ולא ידעתי מה לעשות.

לבסוף מצאתי לנחוץ לחבקה ולנחמה קצת.

— אל תצטערי, ילדתי — אמרתי — מובטחני שנתראה בעיד... הרי הצוענים אין להם ישיבת-קבע... אני אשוב אליך !

„הצוענים" ! מה גדול קסמה של מלה זו ... היא מפקיעה את ילדתי מצערה ופניה מזהירות ...

— אני אשוב אליך ... אקחך לארצי ... אובילך אל בית הורי ...

— הרי אתם שרוים באהלים על פני השדה — מצפצפת ילדתי — האין זאת ? ואמך לא תקצוף כשתקח אשה לא מבנות הצוענים.

— לא, לא ! — מרגיע אני אותה — אחת היא לאמי. אבל מסופקני אם תחכי עלי. עוד בטרם אבוא לביתי תמצאי לך מכר שני ... — אומר אני.

— לא ! זאת לא אעשה מעולם ... אני אוהבת אותך לנצח !

— אבל, הרי אי־אפשר לעלמה בלי גבר .. מה גם שטעמת כבר מעץ־הדעת ... — עומד אני על דעתי .

לאלא שותקת, ואחר ישוב־הדעת לא־ארוך היא עושה פשרה עמי :

— אמנם ! אפשר שאפקיר את עצמי לאחר . . . אבל אותך אהיה זוכרת תמיד באהבה .

הוצאת „ספרות“

מוציאה לאור מר״ה שנת תר״ע ואילך:
ביבליותיקה של „ספרות“.

ספרים מקוריים, שלמים וחדשים, שלא נדפסו עוד בשום מקום, כל ספר בן ד׳ גליונות של דפוס (64 עמודים).

הספרים יוצאים ספר בכל חודש.

עד עתה יצאו לאור:

א) בין מים למים, ספיר מאת י. ח. ברנר.
ב) מעל המגדל, ספור מאת א. א. קבק.
ג ספר הסתירות, שירים מאת יעקב שטיינברג.
ד) ספר הגזירים, ספר מדעי חלק ראשון מאת בר־טוביה.
ה) החסידות, ספר מדעי, חלק ראשון, מאת הלל צייטלין.
ו) רבי נחמן, חייו ותורתו, חלק ראשון מאת הנ״ל.
ז) ספר הגזירים, חלק שני, מאת בר־טוביה.
ח) נשים, ספור מאת א. קלטשקא.
ט) ספר הבדידות, שירים מאת יעקב שטיינברג.

עתידים לצאת לאור במשך השנה:

י) החסידות, ספר שני מאת הלל צייטלין.
יא) לבדי, שירים מאת ז. שניאור.
יב) מאהלי השקט, רומן מאת יעקב פיכמן.

מלבד אלה הבטיחו לנו ספריהם, שנוציאם במשך השנה הבאה: ח. נ. ביאליק, דוד פרישמאן, הלל צייטלין, י. ח. ברנר, יצחק קצנלסון, י. ד. ברקוביץ, א. נ. גנסון ועוד.

תנאי החתימה: לשנה שלמה (12 ספרים) 2,50 רובל עם המשלוח
לחצי שנה (6 ספרים) 1,25 רובל " "
לרבע שנה (3 ספרים) 75 קאפ׳ " "
מחיר כל ספר בודד 30 קאפ׳ פורטה 4 קאפ׳.
החותם לא פחות מחצי שנה מקבל הנחה של 6,50 רובל מספרי

הוצאת „ספרות“. (הפרטים בקטלוג המצויר והמפורט שנשלח חנם לכל דורש).

הכתבת:

Издательство „САФРУСЪ“, Варшава,
Золотая 83, кв. 13.

Verlag „SAFRUS“, Warschau
Złota 83, m. 13.